

[Klaus Hækkerup]

Forrentningen har hidtil været knyttet til diskontoen. Af andre årsager har Nationalbanken valgt at hæve diskontoen, og hvis ikke forrentningen af de indefrosne ejendomsskatter ændres, vil de pågældende pensionister få en uforholdsmæssig kraftig stigning i rentetilskrivningen til deres gæld.

Obligationsrenten er for tiden omkring 11 pct. Da renterne af de indefrosne ejendomsskatter ikke kan trækkes fra, svarer en forrentning af disse med 5,5 pct. ved en marginalskat på ca. 50 pct. netop til obligationsrenten på de 11 pct.

Det er derfor fastholdelse af en rimelig forrentning, svarende til den almindelige obligationsrente, der opnås ved vedtagelsen af lovforslaget.

Da efterlønsmodtagernes økonomiske vilkår i langt større udstrækning svarer til pensionisternes end til de erhvervsaktives, er det også rimeligt, at de får samme mulighed som pensionisterne for at indefryse deres ejendomsskatter. Lovforslaget indeholder derfor også en sådan mulighed.

Jeg skal i øvrigt henvise til lovforslagets tekst og til de bemærkninger, der ledsager lovforslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.

Tommy Dinesen (SF):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om brugerbetaling for Arbejdstilsynets ydelser.

(Beslutningsforslag nr. B 21).

SF's forslag til folketingsbeslutning om, at Arbejdstilsynets indsats i fremtiden skal betales af virksomhederne/institutionerne/brancherne, hænger sammen med den holdning, at det skal være forureneren, der betaler.

Nu betales der i forvejen for en del af Arbejdstilsynets ydelser som f.eks. eftersyn af elevatorer, damptryk på kedler og lignende, så den del af Arbejdstilsynets budget, der er på tale i forslaget, drejer sig om ca. 10 mio. kr. om året, men det er arbejdsministeren tilsyneladende ved at forære væk til producenterne af elevatorer.

Når SF stiller forslag om brugerbetaling for Arbejdstilsynets ydelser, hænger det sammen med, at Arbejdstilsynet mandskabsmæssigt er decimeret til 819 årsværk i 1990 mod 891 års-

værk i 1984, og nu viser det sig, at Arbejdstilsynet forventes at nedskære antallet af årsværk i 1991 til 739 (jf. bemærkningerne til forslaget).

SF har den holdning, at arbejdsmiljølovens intentioner ikke kan bære disse evindelige nedskæringer inden for Arbejdstilsynet, ikke mindst fordi arbejdsmiljøet er et område, hvor der ikke er tvivl om, at et forebyggende arbejde virkelig kan forhindre arbejdsmiljøbetingede sygdomme og de dermed forbundne store udgifter for samfundet, de berørte lønmodtagere og deres familier.

SF's forslag indebærer endvidere, at de virksomheder/institutioner/brancher, der har den største andel af arbejdsskaderne, skal betale mest til Arbejdstilsynet. Som grundlag herfor kan Arbejdstilsynets omhyggeligt udarbejdede statistiske materiale benyttes.

Argumentet imod beslutningsforslaget vil givetvis være det sædvanlige om erhvervslivets konkurrencedygtighed osv. Hertil skal derfor anføres, at det drejer sig om en gennemsnitlig udgift pr. person i arbejde på ca. 5 kr. om måneden, hvilket endda skulle tilføre Arbejdstilsynet 20 mio. kr. mere om året.

Den første sag på dagsordenen var:

1) *Forespørgsel nr. F 4:*

Forespørgsel til undervisnings- og forskningsministeren:

»Hvilke optagelseskriterier finder regeringen skal gælde for optagelsen 1991 og fremover på de videregående uddannelser?«

Af Helle Degn (S) og Rahbæk Møller (SF) m.fl.

(Forespørgslen anmeldt 10/1 91. Fremme af forespørgslen vedtaget 17/1 91).

Begrundelse

Helle Degn (S):

Det er jo efterhånden almindeligt kendt, at afvisningstillene til de videregående uddannelser er steget støt og roligt igennem 1980'erne til dette års rekord på 16.400 afviste. Dette er yderst pinligt for undervisningsministeren og for regeringen.

Det kan regeringen så vælge at klare på to måder: enten ved at gå til Folketinget og søge et samarbejde for at få løst problemet og få skaffet pladser og penge eller ved at lave sådanne optagelsesregler, at problemet camoufleres.

[Helle Degn]

Det er beklageligvis den sidste model, undervisningsministeren valgte igennem 1980'erne. Optagelsesreglerne er derfor blevet stadig mere uoverskuelige for de unge, deres forældre og studievejlederne. Uoverskueligheden øges ved, at det er svært for de unge og uddannelsesinstitutionerne at skelne mellem realiteter og fikse ideer. Optagelsesreglerne er også blevet stadig mere styrende for undervisningens daglige indhold, fordi en stadig større andel af undervisningstiden medgår til at øve sig i at gå til prøve.

Forespørgerne finder derfor tiden inde til den offentlige debat om optagelsesreglerne, som undervisningsministeren opgav at gennemføre i foråret 1990. Ministeren greb til at fastlægge regler ad administrativ vej for en kvote 1- og en kvote 2-optagelsesmodel med en udstrakt grad af selvadministration på de enkelte institutioner, hvilket uvægerlig ender i et uoverskueligt kaos.

For offentligt at få belyst de enkelte partiers hele holdning til optagelsesreglerne ser forespørgerne – og ikke mindst de unge, lærerne og vejlederne – frem til denne debat med stor interesse.

Besvarelse

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Finanslovforslaget for 1991 indeholder en række forslag, hvorved antallet af afviste i år kan formindskes med op mod 5.000 ansøgere. Hvert eneste år op gennem 1980'erne er antallet af pladser blevet øget. I 1991 vil der således inden for den koordinerede tilmelding være næsten 40.000 pladser. Det svarer til, at der nu kan optages 54 pct. af en ungdomsårgang. Det er en voldsom stigning i forhold til året før og næsten 25 pct. flere end for halvandet år siden.

Man skal erindre sig, at det i øjeblikket ikke er 54 pct., men kun knap 50 pct. af en ungdomsårgang, som overhovedet kan sætte kryds i disse skemaer, og der er altså plads til 54 pct.

Når man så tænker på, at der også er tilbud til studenterne, hf'erne osv. inden for politi, forsvar, søfart, landbrug osv., og at 4.000–5.000 måske kan få pladser inden for disse områder, må man nødvendigvis konkludere, at vi er tæt på mætningspunktet.

Om 10 år vil der jo kun være 50.000 i hver årgang, og man kan næsten gyse ved tanken om, at vi til den tid har lige så mange pladser. Så bli-

ver der slet ingen smede, butiksansatte og HK'ere, så bliver der slet ingen til de erhvervsuddannelser, som traditionelt to tredjedele af de unge søger.

Det skal også bemærkes, at man i Sverige afviser over halvdelen af alle ansøgere, hvilket jo i parentes bemærket ikke forhindrer Sverige i at have næsten fuld beskæftigelse. Der er altså ikke nogen nødvendig sammenhæng mellem antallet af pladser og antallet af arbejdsløse.

Tilbage til Danmark: En del af forøgelsen af pladserne ligger som i 1990 på bachelorpladser inden for humaniora og naturvidenskab. Her blev det sagt meget klart i vejledningsavisen – og det var aftalt mellem partier, der repræsenterer et flertal i Tinget – at universiteterne selv fastsætter, hvilke uddannelsesmæssige krav den studerende skal opfylde for at læse videre på en overbygningsuddannelse.

Kravene skal bl.a. sikre kvalitet og højt niveau for kandidatuddannelserne, og den formulering fra vejledningsavisen, som blev så grundigt afhandlet, vil jeg naturligvis henholde mig til. Hvis kvalitetskravene fastsættes sådan, at der bliver en betydelig stigning i kandidatproduktionen, får det naturligvis budgetmæssige konsekvenser, og det må der så tages højde for til den tid.

Fra i år vil optagelsen til de videregående uddannelser ske efter de regler, der er angivet i den nu udstedte bekendtgørelse, som et flertal har godkendt. Efter denne optages der i to kvoter som hele tiden planlagt: en kvote med eksamensgennemsnit og en kvote, hvor man optager efter institutionens bestemmelse, efter individuel vurdering og på baggrund af relevante kvalifikationer. Jeg vil gerne her indskyde, at alt hele vejen igennem er gået til præcis sådan, som det skal, og alt har hele vejen igennem været godkendt af et flertal her i Tinget.

Jeg er enig med rektor Ove Nathan i, at udviklingen i de kommende år vil gå i retning af mere individuel bedømmelse. Jeg har aldrig lagt skjul på, at jeg gerne vil overlade institutionerne hele opgaven og fjerne alle reglerne. Det vil jeg gerne på dette felt, og som forespørgerne ved, vil jeg også godt fjerne en hel del regler på hf, men det må ministre jo finde sig i at de ikke kan få lov til.

Men jeg er glad for, at der åbenbart nu er gryende forståelse for, at det er en rigtig udvikling at overlade dette optagelsesbureaukrati til in-

[Undervisnings- og forskningsministeren]

stitutionerne selv og decentralisere den helt centrale opgave, som det er at få udvalgt de rigtige af en bunke ansøgninger. Når enhver offentlig og privat virksomhed kan finde ud af at udvælge de bedste blandt et antal ansøgere, så kan institutioner for højere lærdom naturligvis også finde ud af det.

Jeg er glad for, at der tages hul på et nyt princip med martsoptagelsen; nu bliver der en pulje på alle institutioner, som varierer efter, hvor meget institutionerne selv har ønsket at den skulle variere, og hvor institutionerne selv bestemmer, hvem de vil optage.

Naturligvis skal der ikke være unødvendig forvirring med hensyn til institutionernes regler. Jeg er ganske med på det, man gør på Københavns Universitet, hvor man f.eks. sikrer, at der for ensartede uddannelser gælder nogenlunde ensartede kriterier. Det er også praktisk, hvis man på Det Teologiske Fakultet i Århus og Det Teologiske Fakultet i København har nogenlunde ensartede kriterier. Det tror jeg også at institutionerne selv kan se fordelene ved.

Jeg er helt klar over, at det bliver et stort arbejde for institutionerne, specielt første gang. Enhver begyndelse er svær, og enhver forandring giver usikkerhed, men det ville være uforvarligt at køre videre med det gamle, nedslidte system fra 1977, hvorefter en dårlig karakter forfølger en ansøger resten af livet. Og med dårlig karakter mener jeg ikke ansøgerens dårlige karakter, men det, at vedkommende måske har fået en dårlig karakter i et enkelt fag til studentereksamen, hf-, HH- eller htx-eksamen.

Nu er kriterierne altså lagt fast som forudset, der er ingen overraskelser, og de bakkes op af et flertal. Jeg beklager, at forespørgerne ikke ville være med til at afklare de sidste spørgsmål – jeg inviterede jo – men jeg er til gengæld glad for, at alle øvrige partier stod klar til at ekspedere sagen uden forespørgernes hjælp. Det vil forhåbentlig øge samarbejdsviljen i fremtiden, både når det gælder finansloven, og når det gælder uddannelsespolitikken.

Forhandling

Frank Jensen (S):

Forespørgslen i dag er som allerede nævnt fremkaldt af undervisningsministerens bekendtgørelse af 21. november 1990 om adgangsregulering ved de videregående uddan-

nelser. Tilblivelsen af bekendtgørelsen har været en langstrakt proces, der har stået på i flere år, uden at Folketinget dog har været inddraget i arbejdet.

Undervisningsministeren har jo også på dette område benyttet sig af den bekendtgørelsesstyring, som er indført under den nuværende undervisningsminister. Men i dag har forespørgerne fået denne sag trukket ind i Folketinget, så ministeren kan få en reel og saglig debat om den bekendtgørelse, som allerede er underskrevet, men som der også allerede, som det er fremgået af dagspressen, er sket ændringer i. Vi kan jo senere få undervisningsministerens besvarelse af, hvilke ændringer der er sket i den bekendtgørelse, der endnu ikke er tilgået Folketinget.

Kritikken af, at ministeren gennem disse år har rejst debatten om tilrettelæggelsen af et nyt optagelsessystem, skal ikke opfattes sådan, at Socialdemokratiet finder det nuværende optagelsessystem perfekt. Det nuværende system kritiseres for at være uretfærdigt og stift og for at presse karakterkravene og karaktærræset i vejret på ungdomsuddannelserne. Men er realiteten ikke, at den kritik altid med rette kan fremføres, så længe optagelsessystemet er indrettet til at sortere kvalificerede unge væk fra uddannelse? Tænk, hvis den nuværende undervisningsminister havde brugt de samme kræfter på at finde flere uddannelsespladser, på at øge kapaciteten, som i årenes løb er brugt til at opbygge nye systemer, hvis eneste formål er at skabe nye barrierer for at mindske de unges muligheder for at komme i uddannelse!

Den eneste reelle løsning på adgangs begrænsningsproblemerne er at udvide antallet af uddannelsespladser, og det vil også i sig selv fjerne den væsentligste kritik mod det adgangsbegrænsningssystem, vi har. Jeg konstaterer med tilfredshed, at det pres, som bl.a. Socialdemokratiet har lagt på skiftende borgerlige regeringer, nu er ved at bære frugt.

Kapaciteten er blevet udvidet også på de videregående uddannelser ifølge et forlig mellem den tidligere KVR-regering og Socialdemokratiet og SF i 1990. Men vi fik desværre ikke den aftale, som vi ønsker os, nemlig en egentlig aftale om over en kort årrække at få afviklet adgangsbegrænsningen; vi fik kun en etårig aftale om flere pladser. Ansvarer herfor var regeringens, den ønskede ikke at indgå en aftale om en flerårig afvikling af adgangsbegrænsningen.

[Frank Jensen]

Finansloven for 1991 indeholder flere pladser, men vægten er skæv i forhold til studieønskerne hos de unge og arbejdsmarkedets behov. Socialdemokratiet ønsker fortsat en aftale om hurtig afvikling af adgangsbeholdningen, men så længe systemet opretholdes – og så længe det er nødvendigt, fordi vi ikke har en langsigtet aftale om afvikling af adgangsbeholdning – skal optagelseskriterierne være klare og gennemskuelige for de unge. De retlige bestemmelser i den tidligere bekendtgørelse skal ikke afløses af uklare og udefinerede »reelle kvalifikationer«, som det har været tilfældet i den debat, som ministerens bekendtgørelse af 21. november 1990 har medført.

Jeg skal i det følgende vende mig til indholdet i ministerens bekendtgørelse. Det, der direkte har dannet baggrund for forespørgslen i dag, er begrebet uddannelsesrationering. Af § 8 i ministerens bekendtgørelse fremgår det, at alle med en mellemuddannelse skal have afskåret deres muligheder for videreuddannelse i mange år fremover. Det er klart uacceptabelt. Det vil forhindre dynamik på arbejdsmarkedet, og det vil fastlåse kvalifikationsudviklingen på det danske arbejdsmarked. Vi har forstået undervisningsministerens budskab om, at denne kritik er blevet imødekommet, men vi vil gerne se det i bekendtgørelsen og ikke kun i avisoverskrifter.

En anden debat gælder ensartethed og gennemskuelighed i optagelseskriterierne for kvote 2. I § 7, stk. 2, i ministerens bekendtgørelse tales der om at tilstræbe fælles retningslinjer ved ensartede uddannelser. Det er bestemt ikke tilstrækkeligt. Der skal som minimum være ens kriterier inden for de enkelte hovedområder. I Socialdemokratiet vil vi sikre, at der er samme optagelseskriterier f.eks. på humaniora på Odense og Københavns Universiteter og humaniora på Roskilde og Aalborg Universitetscentre; alt andet vil være urimeligt.

Det samme synspunkt gælder selvfølgelig på en lang række andre uddannelser; f.eks. må der inden for ingeniøruddannelserne være samme optagelseskriterier, også i forholdet mellem Danmarks Tekniske Højskole og Aalborg Universitetscenter.

Reelle kvalifikationer bør defineres klart, så de unge ved, hvad reelle kvalifikationer er.

Vi er meget betænkelige ved bekendtgørelsens muligheder for at bruge interview som op-

tagelsesbaggrund. Det retlige aspekt forsvinder, og man forringer også de unges klageadgang. Det bliver den ræv, der har afvist de unge, der skal vogte gæssene, og sådan bør det ikke være i et retssamfund. De unge bør have en reel klageadgang.

Det, der selvfølgelig tiltrækker den store politiske opmærksomhed og offentlighedens opmærksomhed i debatten i dag, er debatten om overgangsfrekvensen mellem bacheloruddannelser/grunduddannelser og kandidatuddannelser. I takt med, at vi kan se en ende på adgangsbeholdningen til de videregående uddannelser, vil undervisningsministeren nu lave nye barrierer i overgangen mellem bachelor- og grunduddannelser og kandidatoverbygningerne.

Det er ikke et nyt synspunkt, og det er allerede i realiteten gennemført, i hvert fald på det budgetmæssige område, på ingeniøruddannelserne ved Aalborg Universitetscenter. Der er der indlagt en 50 pct.s overgangsfrekvens, selv om universitetet har en reel overgangsfrekvens på 75 pct. af de optagne. Det betyder faktisk, at AUC uddanner 25 pct. af de optagne ingeniørstuderende gratis til civilingeniørniveau. Det er uacceptabelt, for det udhuler kvaliteten. Samtidig må man sige, at hvis universitetet gennemfører det, som ministeriet budgetmæssigt kræver af det, og smider de 25 pct. ud, er der forskellige optagelseskriterier på to ens uddannelser på DTH og AUC.

Dertil kommer arbejdsmarkedets behov. Når man ser på det regionale arbejdsmarked i Nordjylland, er der behov for civilingeniører og ikke for akademiingeniører.

Arbejdsledelsesprocenten er faktisk dobbelt så stor for akademiingeniører, som den er for civilingeniører. Derfor er det klart, at universitetet ikke bare indretter sig efter de budgetmæssige direktiver fra ministeriet, men forsøger at tilfredsstille både de unges og arbejdsmarkedets behov.

På et andet område kan vi se, at ministeren og ministeriet ikke har henholdt sig til det, som ministeren her fra Folketingets talerstol redegjorde for skulle stå i vejledningsavisen.

Det drejer sig om HA og cand.merc. Det er jo ikke sådan, at institutionerne selv fastlægger kriterierne, for også her vil ministeriet ifølge de direktiver, der er tilgået institutionerne, gennemføre en egentlig adgangsbeholdning mel-

[Frank Jensen]

lem HA og cand.merc. Socialdemokratiet siger ja til, at institutionerne kan fastlægge et kvalitativt niveau i overgangen mellem bachelorgraden og overbygningen, som i forvejen er kendt af de studerende.

På den baggrund skal jeg på vegne af Socialdemokratiet og SF fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet Folketinget opfordrer regeringen til at skabe klarhed i optagelseskriterierne ved de videregående uddannelser, herunder ved:

- at optagelse på kandidatuddannelser ikke hindres med henvisning til forudgående afsluttet kort eller mellemlang videregående uddannelse,
- at etablere fælles retningslinjer for optagelse ved ensartede uddannelser,
- at sikre fri overgang mellem grunduddannelser/bacheloruddannelser og kandidatoverbygning inden 1992,

går Tinget over til næste sag på dagsordenen.«
(Dagsordensforslag nr. D 4).

Anden næstformand (Ivar Hansen):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår nu i forhandlingen.

Eva Møller (KF):

Vi kan naturligvis alle både her i salen og udenfor være enige om, at det lykkeligste for samfundet, for de unge og for deres forældre ville være, at ethvert ungt menneske i Danmark kunne blive optaget på netop den uddannelse, som han eller hun ønsker, og på netop det sted, som han eller hun synes er det allerbedste. Men vi ved også, at således er det ikke og således har det ikke været i mange år.

Både den nuværende og de tidligere konservative ledede – og for den sags skyld også socialdemokratiske – regeringer har været nødt til at erkende, at adgangsregulering til de videregående uddannelser kan være nødvendig.

Det Konservative Folkeparti var ikke enigt i den type adgangsregulering, som Socialdemokratiet indførte i 1977, så vidt jeg husker. Vi mente ikke, at adgangsregulering skulle baseres på de principper, som Socialdemokratiet ønskede. Vi fandt det ikke rimeligt, at man kun kunne forbedre sit resultat ved erhvervsarbejde. Vi mente, at man dermed i al evighed kom

til at være belastet af en eventuel dårlig eksamen, taget på et forholdsvis tidligt tidspunkt i ens liv.

Vi var imod det princip, at man kunne forbedre studentereksamensgennemsnittet ved almindeligt erhvervsarbejde, idet vi ikke mente, at man blev bedre til at studere, fordi man havde haft tilfældigt erhvervsarbejde som f.eks. tankpasser eller rengøringshjælp. Derimod kan vi godt, nu som dengang, se en idé i, at man kan forbedre sit resultat gennem studierelevant erhvervsarbejde.

Efterfølgende har vi også måttet konstatere, at den form for adgangsregulering, som Socialdemokratiet indførte, gav en meget stor ophobning, fordi de unge blev ved med at håbe på, at de året efter kunne få chancen, hvis kvotienten blev en smule mindre og de havde lidt mere erhvervsarbejde og dermed større chance for at blive optaget. Det har givet anledning dels til meget store frustrationer hos de unge, dels til, at antallet af afviste er vokset år for år, fordi mange søger flere gange.

Det system, Det Konservative Folkeparti helst ville have, var som sagt, at alle unge kunne optages på den uddannelse, de ønskede, og derefter skulle man på uddannelsen efter et halvt eller et helt år foranstalte en stopprøve, hvor kun de egnede kom igennem. Stopprøven skulle bygge på relevante faglige kvalifikationer. Der tænkes her på såvel teoretiske som praktiske kvalifikationer med henblik på den videre uddannelse og det videre erhverv.

Dette system ville efter vores mening opfylde alle de ønsker, man kunne have. Der ville hverken for de unge eller for samfundet være et u hensigtsmæssigt spild af ressourcer, fordi man år efter år søgte at kvalificere sig til uddannelsen. Det ville også betyde, at man hurtigt fik at vide, om man kunne fortsætte på uddannelsen eller man skulle begynde et andet sted, og vi ville dermed komme den meget store usikkerhed til livs, som mange unge og deres forældre oplever i øjeblikket.

Vi ved imidlertid godt, at denne form for regulering ikke er mulig i øjeblikket – på grund af den ophobning, som den socialdemokratiske adgangsregulering har givet anledning til. Mange af de afviste fra de foregående år ville søge, hvis vi lukkede op. Vi ville dermed kunne bruge alle ressourcerne på førsteårsuddannelse og så få ødelagt vort videre uddannelsessystem,

[Eva Møller]

idet der ikke ville blive råd til uddannelse ud over førsteårsniveauet, og det ville være en forfjetlet uddannelsespolitik.

Danmark har en meget væsentlig ressource og et meget væsentligt råstof, nemlig vores viden og vores intelligens. Derfor er det utrolig vigtigt, at vi forsat uddanner mange til de højeste videnskabelige niveauer. Vi har altså ikke i en økonomisk trang tid råd til at anvende alle vore uddannelsesressourcer på begynderuddannelse.

Når vores primære målsætning ikke kan opfyldes, finder vi det rimeligt, at man laver adgangsreguleringsbetingelser på den måde, som regeringen har foreslået: med et fast gennemsnit, man bliver optaget på, eller med optagelsesprøver, som man derefter kan optages på. Vi kan støtte det forslag, som regeringen er kommet med for 1991 og fremefter med garantikvotienter til en række uddannelser, og hvor man, hvis man ikke kan optages på garantikvotienten, efter et par år kan optages på anden viden. Vi finder det rimeligt, at det hermed også er sikret, at en studentereksamen ikke på noget tidspunkt forældes.

Vi er som sagt ud fra vores principielle målsætning tilfredse med det system, som undervisningsministeren har indført. Vi vil dog gerne understrege, at det for os er væsentligt, at de regler, som det overlades til institutionerne at fastsætte, når der skal optages på andet grundlag end den adgangsgivende eksamen, er ensartede for den samme uddannelse, uanset hvor denne tilbydes. Det mener vi at vi skylder de unge og deres forældre. Det er rimeligt, at der er klare og faste regler, så man ved, hvordan man skal tilrettelægge sit uddannelsesforløb.

Vi står i disse år i den situation, at vi har store ungdomsårgange, som presser på og vil begynde på videregående uddannelser. Det giver store problemer med hensyn til at skaffe uddannelsespladser nok til alle unge. På den anden side må vi også erkende, at ethvert samfund er nødt til at prioritere sine offentlige udgifter. Befolkningen ønsker ikke at betale mere i skat end højst nødvendigt. Derfor finder vi det også rimeligt, at der fra regeringens og ministerens side finder en prioritering sted mellem forskellige uddannelser.

Vi forventer ikke, at man på noget tidspunkt er i stand til at skaffe helt faste prognoser for, hvor stort behovet bliver, men vi mener, at der

kan aflæses nogle tendenser, som man kan styre efter. Desuden mener vi, at man generelt – og specielt i situationen med mange unge – skal uddanne flere, end behovet tilsiger. Men omvendt mener vi ikke, at det er rimeligt at uddanne langt flere, end der skønnes at være behov for i samfundet. Vi har i Danmark behov for, at så mange unge som overhovedet muligt får en uddannelse ud over det gymnasiale niveau, men vi har ikke behov for, at de alle får en længerevarende videregående uddannelse. Der er også behov for korterevarende eller mellemlange videregående uddannelser. Vi finder det derfor rimeligt, at man ikke automatisk, fordi man er optaget på en bacheloruddannelse, har ret til at gå videre. Vi mener, at når der skal prioriteres og derfor skønnes eller besluttes om, hvem der skal gå videre, skal overgangen fra bachelor- til kandidatuddannelse baseres udelukkende på kvalitet. Der blev sidste år indgået en aftale med de højere læreanstalter herom, og vi forventer, at læreanstalterne selv er i stand til at vurdere, hvilke kvalitetskrav der skal stilles, således at vi i Danmark får uddannet de mest kvalificerede unge til de højeste niveauer. Det er fortsat en nødvendighed.

Jeg skal også understrege, at vi forventer, at systemet bliver ens for alle typer uddannelser, og at det ikke kun er på enkelte uddannelser, det indføres. Jeg vil også pege på, at det for Det Konservative Folkeparti altid og fortsat vil være et ufravigeligt krav, at der, selv om vi måske ikke umiddelbart kan se behovet og begrundelsen for det, er et bredt spektrum af humanistiske uddannelser og også til de højeste niveauer. Det er for os en nødvendighed, hvis det danske samfund skal udvikle sig, og hvis vores kulturarv og vores mulighed for at overleve som selvstændig nation skal bestå.

Ligeledes vil jeg også understrege, at vi fortsat ønsker, at der kan optages studerende på visse uddannelser for at sikre, at forskningsniveauet kan opretholdes. Det ville som sagt være bedst, hvis alle kunne optages, hvor de ønskede det, men der skal prioriteres i en tid med begrænsede ressourcer, og det mener vi er en rigtig måde at gøre det på.

Spørgsmålet om optagelse til de videregående uddannelser er af stor betydning for de unge og deres forældre. Derfor finder vi det væsentligt, at man så vidt muligt kører med ensartede kriterier over en længere periode. Det giver en

[Eva Møller]

større sikkerhed for de unge i deres valg af uddannelse og i den måde, de skal satse og tilrettelægge deres uddannelsesforløb på.

Derfor finder vi, at ændringer i optagelsesregler skal være så få som muligt, ligesom vi også ønsker, at systemet skal være så enkelt og gennemskueligt som muligt.

På den anden side finder vi det heller ikke hensigtsmæssigt, at man kører videre med et system, som har vist sin udygtighed til at løse problemerne, og som har en lang række fejl, hvorfor vi kan bakke det system op, som ministeren har indført. Vi tror på, at det kan bære også i årene fremover.

(Kort bemærkning).

Frank Jensen (S):

Jeg skal sige til fru Eva Møller, at i 1976, hvor Folketinget behandlede det socialdemokratiske forslag om indførelse af et adgangsreguleringssystem, var hverken fru Eva Møller eller jeg medlem af det høje Ting. Når man kigger tilbage i historiebøgerne, kan man se – og det vil jeg så gerne bede fru Eva Møller om at sige om hun er enig med mig i – den fortolkning af de historiske kilder, at målet i 1977 og årene fremover ikke var, at man hvert år skulle afholde i størrelsesordenen 14.000–16.000 unge fra at komme i uddannelse. Målet var at få de unge derhen, hvor arbejdsmarkedsbehovet var. Og det var rigtigt – det fremgår af Folketingets behandling – at det var på mellemuddannelser og på kortere videregående uddannelser. Det var det, Folketinget med baggrund i de fremskrivninger, man forsøgte at kigge ned i glaskuglen efter, havde som begrundelse for det.

Det har aldrig været et socialdemokratisk mål og bliver det forhåbentlig aldrig – det skal jeg i hvert fald gøre mit til – i sig selv at afholde unge fra at komme i uddannelse.

Dernæst kommenterer fru Eva Møller ministerens forslag om at have en form for adgangsbestrænsning mellem bachelor- og kandidatniveau. Jeg skal spørge, om fru Eva Møller er enig med mig i, at det kvalitetsniveau, som fru Eva Møller og jeg er enige om at der bør være i overgangen mellem bachelor og kandidat, bør være kendt for de studerende ved påbegyndelsen af deres uddannelse. Det er altså ikke noget, som man kan indføre, efter at de unge har gået 3 år i uddannelse, hvorefter man så siger: Så har vi i øvrigt et nyt adgangsbestrænsnings-

system, du skal igennem her, og kvalitetsniveauet er det og det.

Niveauet skal være kendt på forhånd, og ministeren kan ikke bare med baggrund i, at der er flere, der er kvalificerede til at gå til kandidatniveau, sige, at nu skal man sparke flere ud end dem, der har bestået på det kvalitetsniveau, som var forudsat, da de blev optaget.

Jeg vil gerne spørge fru Eva Møller, om hun er enig med mig i de synspunkter.

(Kort bemærkning).

Eva Møller (KF):

Jeg skal sige til hr. Frank Jensen, at jeg flere gange i min ordførertale pointerede, at for Det Konservative Folkeparti var det ønskeligt, at alle unge kunne få den uddannelse, de helst ville have. På det punkt har vi altså samme hensigt, så vidt jeg kan forstå, som Socialdemokratiet.

Da man i 1976, siger hr. Frank Jensen, indførte adgangsregulering, var målet ikke at afholde unge fra at få en uddannelse, men at flytte unge fra en længerevarende videregående uddannelse til en korterevarende eller en mellem-lang. Jeg vil gerne spørge hr. Frank Jensen, hvor han ser forskellen i det, regeringen ønsker at gøre nu, hvor vi siger, at dette, at man er optaget på en bacheloruddannelse, nemlig en mellem-lang videregående uddannelse, ikke automatisk kvalificerer til en længerevarende videregående uddannelse. Det er den samme hensigt, vi har, nemlig at alle unge skal kunne få en uddannelse, og så erkender vi, at samfundet har ikke råd til at give alle unge en lang videregående uddannelse.

Jeg sagde også, at det var ønskeligt, at kriterierne var kendte, at man vidste, at man skulle opfylde kvalitetskravene for at kunne gå videre. Jeg skal sige, at det system med kendte kriterier, som man har, tror jeg at universiteterne og de øvrige højere læreanstalter selv er i stand til at forvalte, men jeg kan da gøre hr. Frank Jensen opmærksom på, at også da der sad socialdemokratiske undervisningsministre, var det således, at optagelse f.eks. på 2. del af tandlægestudiet var helt klart betinget af, hvor mange tandlægestole der var, og ikke af, hvor højt et gennemsnit man nåede. Så der er altså intet nyt under solen. Vi har alle et ønske om at gøre det bedst muligt, men det parti eller de partier, der sidder med regeringsmagten, har også et ønske

[Eva Møller]

om at gøre det økonomisk forsvarligt; det handler om skatteborgernes penge.

(Kort bemærkning).

Frank Jensen (S):

Jeg skal gerne svare fru Eva Møller på det stillede spørgsmål. I Socialdemokratiet har vi ikke sat uret i stå siden 1976, vi har lært af udviklingen siden 1976, og vi er blevet klogere af, at man ikke kan lave disse planøkonomiske fremskrivninger af, hvordan arbejdsmarkedets behov er, hvilke kvalifikationsbehov erhvervslivet har om 5, 10, 15 år. Det håber vi også at Det Konservative Folkeparti og regeringen er; man kan ikke fremskrive de behov, og vi må i højere grad etablere udvidelse af kapaciteten ud fra, hvad der er de unges studieønsker. Det er nu engang lysten også på uddannelsesområdet, der må drive værket, interessen og lysten, frem for nogle kortsigtede fremskrivningskalkuler baseret på erhvervslivets kvalifikationsbehov, som ikke har bund i den virkelighed, som gør sig gældende om nogle år.

(Kort bemærkning).

Eva Møller (KF):

Jeg er naturligvis glad for, at Socialdemokratiet erkender, at det er blevet klogere siden 1976. Jeg skal dertil sige, at jeg også i dag i min ordførertale pointerede – hvilket er sket en gang før – at jeg ikke fandt, at vi udelukkende skulle basere det på behov. Jeg sagde, at man skulle optage flere, end der var behov for, og jeg sagde, at det var vigtigt og nødvendigt, at man sikrede de humanistiske uddannelser; det havde Danmark behov for, også selv om vi ikke kunne se, hvad de skulle bruges til. Jeg sagde, at i en række situationer var det nødvendigt at sikre optagelsen for at kunne bevare forskningen. Så der er altså ikke tale om udelukkende at basere sig på behov, men omvendt er der også tale om, at når vi har en lang række arbejdsløse gående, er det ikke rimeligt at uddanne flere til netop den uddannelse, så vil det være rimeligere at gå over på en beslægtet uddannelse, en uddannelse, der ligner.

Men jeg indrømmer, at når man mener, at man efterfølgende har råd til både dimittendsatser og omskoling af langvarigt uddannede bagefter på statens bekostning, er det hele nemmere end for os, der stadig synes, at pengene også skal passe.

Anders Mølgaard (V):

Noget typisk dansk er mangel på proportioner; det giver sig naturligvis også udslag i vor politiske debat. Ved at følge dele af pressens dækning af undervisningsområdet kunne man forledes til at tro, at de fleste studenter må henslæbe år efter år i venteposition for at få en studieplads; nogle avisoverskrifter, typisk i august måned, efterlader endda et indtryk af, at det at opnå en studieplads simpelt hen er lige så sandsynligt som at vinde førstepræmie i lottospil. Så myterne trives fint i moder Danmark.

Virkeligheden er heldigvis en ganske anden; faktisk har vi i Danmark oplevet en imponerende stigning i antallet af uddannelsespladser op gennem 1980'erne, men desværre hører vi sjældent andet end ris fra denne talerstol. Netop derfor vil jeg benytte denne lejlighed til at rose Folketinget, regeringen og undervisningsminister Bertel Haarder i særdeleshed for en solid indsats gennem mange år for at sikre de unge en god uddannelsesstart.

Her i 1991 vil der være godt 39.000 i den koordinerede tilmelding, og hvis man sætter denne studiekapacitet i forhold til antallet af f.eks. de 19-årige her i 1991, er det faktisk over 50 pct., og så skal vi jo heller ikke glemme, at der er mange unge, som ønsker en erhvervsuddannelse.

Jeg synes også, der er grund til at glæde sig over, at Det Radikale Venstre, Kristeligt Folkeparti, CD og regeringen nu tilsyneladende har fundet sammen om en finanslov for 1991, som betyder en reduktion i antallet af afviste unge med ca. 5.000.

Med hensyn til de uddannelsesmæssige krav, de studerende skal opfylde for at læse videre på en overbygningsuddannelse, fastsættes de på universiteterne; det er vi i Venstre godt tilfredse med. Her for 1991 vil der optages efter de regler, der er angivet i den nu udsendte bekendtgørelse, som et flertal har godkendt. Efter denne optages der i to kvoter: en kvote med eksamensgennemsnit og en kvote, hvor man optager efter institutionernes bestemmelse efter individuel vurdering og på baggrund af relevante kalkulationer; disse principper bakker vi naturligvis op fra Venstres side.

Men inden for en overskuelig fremtid bør vi nok overveje et fundamentalt kursskifte med hensyn til optagelseskriterierne. I Venstre så vi gerne, at det primært bliver en individuel be-

[Anders Mølgaard]

dømmelse af den enkelte unges studiemulighed og -egnhed, der ligger til grund for optagelsen. Det mest hensigtsmæssige vil nok være at overlade optagelseskompetencen helt til de enkelte uddannelsesinstitutioner; de må frem for nogen kende de krav og de konkrete studier, der findes. Jeg tror, vi alle fra vores dagligdag kender groteske eksempler på unge, som har fået afslag bare på grund af en enkelt dårlig karakter. Derfor bør vi have mod til at gå nye veje. Jeg tror, det bliver en glædens dag, når vi kan skrotte hele det centrale tilmeldingssystem til fordel for en mere retfærdig optagelsesordning, der tager udgangspunkt i den enkelte unges forudsætning i forhold til det relevante studium.

(Kort bemærkning).

Frank Jensen (S):

Jeg vil gerne spørge hr. Anders Mølgaard, om han kan oplyse over for Folketinget, hvor mange af de 5.000 ekstra studiepladser, som hr. Anders Mølgaard bryster sig af er indeholdt i denne finanslovaftale, der er omfattet af den koordinerede tilmelding, og hvor meget de reelt vil reducere køen her til sommer.

Jeg vil bare oplyse en enkelt ting over for hr. Anders Mølgaard: at næsten 2.000 af de omtalte 5.000 pladser er deltidsuddannelser med brugerbetaling, og at det drejer sig om folk, der søger en fuldtidsuddannelse; det vil sige, at det er uddannelsespladser, der altså ikke i sig selv reducerer køen for at få en egentlig fuldtidsstudieplads og en egentlig uddannelse.

Så siger hr. Anders Mølgaard, at Venstre gerne vil overlade ansvaret totalt til institutionerne. Det synes jeg da er interessant at høre. Betyder det, at Aalborg Universitetscenter i det tilfælde, at man har optaget ingeniørstuderende, og at de består deres akademiingeniøruddannelse, så har ret til at lade dem gå videre til civilingeniøruddannelsesniveau? Skal det forstås på den måde, hr. Anders Mølgaard?

(Kort bemærkning).

Anders Mølgaard (V):

Jeg skal gøre det kort. Jeg vil bare sige til hr. Frank Jensen, at det ikke er meningen, vi skal diskutere finanslov her; men det, der er diskuteret i forbindelse med finansloven omkring uddannelsessektoren, opfatter vi som et fremskridt. Det vil jeg fastholde, uanset at hr. Frank

Jensen har ret i, at de ikke alle sammen er heltdsuddannelser.

Rahbæk Møller (SF):

Vi oplever en systematisk destabilisering, og det er også meningen. Det er et af citaterne fra den debat om den førte uddannelsespolitik, der fandt sted i sidste uge.

Bachelordiskussionen er et godt eksempel. I sig selv er det en god ting, at vi får et mere fleksibelt system for de højere uddannelser end det gamle, hvor kandidatgraden var eneste afstigningsmulighed – et tregradssystem: bachelor, kandidat og Ph.D er meget mere fleksibelt. En del af modstanden mod det ny system bunder da også i ren og skær konservatisme.

Men desværre bidrager ministeren selv til at øge modstanden ved bestandigt at skabe usikkerhed om, i hvilken udstrækning folk med bestået bachelorgrad kan få lov til at læse videre til kandidat.

Derfor er der grund til at slå fast, at fordelene ved bachelorgraden er tre: Folk, der er blevet trætte af at læse, kan holde op med et bevis på den uddannelse, de faktisk har taget.

Det bliver langt lettere at afbryde et studium, arbejde et stykke tid og så vende tilbage og fuldføre kandidatstudiet. Endelig vil det formodentlig efterhånden blive lettere at skifte studium, så bachelorgraden tages i ét fag, mens kandidatgraden tages i et andet, beslægtet fag.

Det er i hvert fald den udvikling, der har fundet sted i de lande, der længe har haft bachelorgraden. Det er også muligt, at på et tidspunkt vil størsteparten af de studerende aldrig få mere end en bachelorgrad. Sådan er det faktisk i de angelsaksiske lande. Det er ikke i sig selv en ulykke, hvis det sker her, hvis det vel at mærke sker naturligt og frivilligt. Men forsøg på at presse en sådan udvikling igennem ved at indføre såkaldte overgangskvotienter – det vil sige, at kun f.eks. halvdelen af en bachelorårgang kan få lov til at læse videre til kandidat – kan kun føre til ulykker.

Ved sammenligning med andre lande må man huske på, at bachelorgraden endnu ikke har en plads på arbejdsmarkedet. Mange job, der i andre lande varetages af bachelorer, er i Danmark dækket af en mellemlang uddannelse uden for universiteterne. For andre jobs vedkommende har arbejdsgiverne vænnet sig til kun at beskæftige kandidater. Det tager i bedste fald lang tid at bryde et sådant mønster.

[Rahbæk Møller]

Dertil kommer, at på de områder, hvor vi fra gammel tid har både bachelor- og kandidatuddannelser, er tendensen, at efterspørgslen er langt størst efter kandidater. Det gælder især på handelshøjskolerne, hvor HA'erne har meget svært ved at skaffe beskæftigelse. Derfor læser man naturligvis videre til cand. merc., hvor beskæftigelsesmulighederne er gode.

Ministerens svar herpå har været at påbyde en overgangsfrekvens på 50 mellem HA og cand. merc.-studiet. Handelshøjskolerne og de universiteter, der udbyder handelshøjskoleuddannelser, har i respekt for deres studerende ikke indført disse overgangsfrekvenser, men har så til gengæld måttet leve med, at de skulle undervise en del af studenterne gratis i en i øvrigt presset økonomisk situation.

Nu kommer ministeren og vil simpelt hen forbyde handelshøjskolerne og universiteterne at undervise mere end halvdelen af HA'erne.

Undervisnings- og forskningsministeren giver af og til indtryk af at være en af regeringens mest ideologiske ministre. Det er han måske også. Men en gang imellem må man spørge sig selv, hvad det er for en ideologi. Det svarer i hvert fald ikke til den sædvanlige liberale tankegang i en situation, hvor markedet indlysende siger kandidater, så at tvinge en efterspørgsel efter bachelorer igennem ved at rationere kandidaterne.

Nu kender jeg selvfølgelig ministerens svar. De, der får for dårligt gennemsnit til at komme ind på cand. merc. studiet, kan blot søge ind på samme studium under åben uddannelse. Der bliver der fri adgang, men til gengæld brugerbetaling og ingen SU.

Det minder mig lidt om min studietid på Moskvas universitet. Der havde vi adgangsprøve, og de, der fik over et vist gennemsnit, blev optaget og slap for militærtjeneste. De, der fik en anelse lavere gennemsnit, røg tre år i den røde hær.

Nu er det selvfølgelig umuligt at tilrettelægge tingene, så små marginaler ikke somme tider får konsekvenser for folk. Men det er nu en god politik at sørge for at gøre konsekvenserne så lidt drastiske som muligt.

Tilbage til sagen. Problemet med overgangsfrekvenser vedrører ikke kun handelshøjskolerne. Nøjagtigt det samme forhold er ved at opstå for akademiingeniørernes og civilingeniørernes vedkommende, og på de humanistiske og

naturvidenskabelige fakulteter på universiteterne er bachelorgraden nu indført.

Der er endnu ikke indført overgangsfrekvenser, men ministeren og hans embedsmænd udtaler sig konsekvent så uldent, at alle venter, at ministeren kun lurar på en lejlighed til at indføre det. Der er efterhånden sådan, at folk simpelt hen er bange for at søge hen på studier, hvor bachelorgraden er indført; de ved jo ikke, om de får lov til at fuldføre deres studier, så de kan få en grad med jobmuligheder, eller de skal smides ud halvvejs med en grad, som ingen ved hvad er, og som derfor ikke kan bruges til noget.

For fuldstændighedens skyld vil jeg præcisere, at vi ikke har noget imod det, hvis uddannelsesinstitutionerne ønsker at indlægge kvalitative krav ved overgangen mellem bacheloruddannelse og kandidatniveau. Men betingelsen er, at det er institutionerne selv, der definerer sådanne krav, at de er rent kvalitative og ikke kvantitative og ikke indebærer nogen form for dimensionering, og at eventuelle krav er kendt af de studerende, før de begynder på bachelorstudiet.

Jeg vil også gøre opmærksom på, at dette udsagn er i stik modstrid med det, som fru Eva Møller tidligere sagde, hvor hun talte om dimensionering af økonomiske grunde. Indførelse af bachelorgraden skulle betyde mere frihed og større fleksibilitet. I stedet for er den kommet til at betyde mere tvang og mindre fleksibilitet.

Jeg har brugt størstedelen af min taletid på overgangen mellem bachelor- og kandidatuddannelse. Men det betyder ikke, at der ikke er problemer omkring selve optagelsesbetingelserne:

Først må de højere læreanstalter vente urimeligt længe på de nye optagelsesregler og dermed på deres muligheder for at vejlede de uddannelsessøgende. Da bekendtgørelsen så endelig kommer, viser den sig at indeholde ting, som ministeren mildest talt ikke havde parlamentarisk dækning for; f.eks. blev det nu i praksis gjort umuligt for folk med en mellemuddannelse at læse videre på en kandidatuddannelse, en ordning, der især vil ramme kvinder. Efter længere tids polemik, der viste, at ministeren ikke havde flertal for en sådan bestemmelse, meddelte ministeren så via en udtalelse til en avis, at nu havde han givet sig. Men vi har

[Rahbæk Møller]

endnu ikke set den rette bekendtgørelse, og ingen ved reelt, om problemet faktisk er løst.

Destabilisering er atter det rette ord for ministerens måde at håndtere situationen på.

Derfor er vi medstillere til den dagsorden, som hr. Frank Jensen allerede har fremsat.

Afslutningsvis har jeg et spørgsmål til ministeren, hvis han har tid til at lytte. Han sagde, at forespørgerne ikke havde ønsket at bidrage til udformningen af nye optagelsesregler. Jeg erinder ikke, at SF har fået invitation til en drøftelse herom, og slet ikke, at en sådan invitation er blevet afslået. Ministeren bedes hjælpe mig med at genopfriske min hukommelse, den er åbenbart dårlig; hvis ministeren ikke – jeg havde nær sagt som sædvanlig – var yderst upræcis i sine udtalelser.

Niels Højland (FP):

For at skabe en indlæringsvinkel vedrørende optagelseskriterier på de videregående uddannelser vil vi først komme med vores principielle holdning til de videregående uddannelser.

Vores opfattelse er, at hvis vi forestiller os, at optagelsen til visse videregående uddannelser fuldkommen blev standset de næste 10 år, ville overskuddet af langvarigt uddannede alligevel vokse på grund af det store antal unge, der allerede befinder sig i uddannelsessystemet på nuværende tidspunkt.

Danmark må og skal erkende de barske kendsgerninger, der tydeligt afspejler sig, må og skal erkende, hvorfor der er ført en fundamentalt fejlagtig uddannelsespolitik herhjemme i de seneste årtier. Der er sket det, at Folketingets flertal har brugt økonomiske midler uden hensyntagen til balancen mellem udgifterne til uddannelsesforbruget og de indtægter, et erhvervsliv har mulighed for at skabe. Den kendsgerning afspejles også tydeligt i den store gældsætning, som vi har.

For os at se bruger vi alt for store ressourcer til uddannelsesforbruget, og disse er medvirkende til at øge omkostningsniveauet, så bl.a. vor konkurrenceevne yderligere forværres.

Det er ligeledes Fremskridtspartiets opfattelse, at opretholdelsen af vore eksisterende universiteter er alt for stor en bekostning og dermed også en belastning for vort samfund i betragtning af landets størrelse og ressourcer.

Der skal efter vores opfattelse foretages en væsentlig begrænsning af universiteternes til-

budsaf. Nogle af disse skatteyderbetalte uddannelser må betegnes som luksus, og de bør derfor ophøre, samtidig med at specielle uddannelser henvises til udenlandske universiteter, hvor der kan tilbydes en højere kvalitet end den opnåelige i et lille land som Danmark.

Det, der her er sagt, fører os hen til, at vi naturligvis går ind for en adgangsbegrænsning til de videregående uddannelser. Vi har en adgangsbegrænsning i dag, men vi mener, at den yderligere bør skærpes. Tidligere havde vi ingen adgangsbegrænsning til disse videregående uddannelser; hvis man bare havde bestået studentereksamen eller hf-eksamen eller en tilsvarende eksamen, kunne man starte på et universitet eller ved en anden højere læreanstalt.

Som vi ved, indførte vi i sommeren 1977 en adgangsregulering til visse videregående uddannelser, og denne regulering blev således, at der i de fleste fag, f.eks. medicin, samfundsfag, sociologi og andre humanistiske fag, skete en begrænsning i antallet af studiepladser, mens der i andre fag, herunder især de tekniske og fysiske fag, blev flere studiepladser. Når vi ser på studieåret 1989-1990, blev der optaget ca. 29.500 ved de videregående uddannelser, hvilket var det største antal nogen sinde.

Når vi taler om reglerne for adgangsbe- grænsning, er de i dag ikke ens ved alle fag. Generelt kan vi sige, at adgangsbe- grænsning især bygger på eksamenskarakterer. Det er ikke noget, der efter Fremskridtspartiets opfattelse er rigtigt. Man bør understrege vigtigheden af, at den almene erhvervs erfaring hos den pågældende ansøger også vurderes som noget positivt ved optagelsen til en videregående uddan- nelse.

Fremskridtspartiet ønsker at indføre stop- prøver. Det er vores generelle holdning, at det vil være den helt rigtige måde med hensyn til kriterierne for optagelse til de videregående ud- dannelser. Uanset hvad den pågældende stu- dieansøger har eller ikke har, bør man naturlig- vis indføre stopprøver generelt. Det gør, at der allerede tidligt i uddannelsesforløbet afholdes prøver, som så kan danne baggrund for, om man kan fortsætte sin uddannelse.

Efter vores opfattelse må man også gøre sig klart, at det danske samfund med dets skran- tende økonomi i de næste årtier stort set ikke kan give plads til skatteyderfinansiering af flere akademikerfag end de lægelige, de teknologi- ske og de eksportorienterede fag.

[Niels Højland]

Men efter de givne forhold må vi så også erkende, at der ikke er flertal for vores holdning på det område, og at vi derfor på nuværende tidspunkt vil vurdere fra sag til sag også med hensyn til optagelseskriterierne.

Jette Pors (CD):

Jeg kunne egentlig godt tænke mig at starte med at rose ministeren for den indsats, der allerede er gjort for at løse pladsproblemerne i en tid, hvor der ikke er mange penge at gøre godt med, og de få penge, der er, er stort set blevet hængende i folkeskolen.

Jeg vil godt indledningsvis fastslå, at CD's holdning, når vi taler om de videregående uddannelser, er, at studerende bør optages efter egnethedsprincipper, så gennemførelsesprocenten kan blive højere, end den er for nærværende. Plads til alle betyder for os plads til alle, der har kvalificeret sig.

Ministerens oplæg til inddeling i kvote 1 og 2 har vi ikke noget imod. Kvote 1, der gælder i dag, giver unge med et tilstrækkeligt karaktergennemsnit fortrinsret til en studieplads. Men det er lige så vigtigt og fremsynet at tilgodese de mange, som i årene fremover kan hente relevant viden ad mere utraditionel vej.

Jeg mener, at den tid er forbi, hvor en studentereksamen var den eneste vej frem for stræbsomme unge mennesker. Det kan vi lige så godt se i øjnene. Jeg tør også godt sige det højt, som mange tænker, nemlig at har man ikke kvalifikationer, har man altså heller ingen grund til at være skuffet over et afslag. Der er masser af muligheder for at dygtiggøre sig og prøve igen.

Spørgsmålet om optagelseskriterier hører sammen med debatten om kvalitet i uddannelserne og med, hvad vi egentlig vil med vores uddannelsessystem lige fra børnehaveklassen til professorstadiet.

Når vi taler om folkeskolen og gymnasiet, er vist ingen her i tvivl om, at CD bl.a. er fortalere for de ensartede læseplaner. Det er vi bl.a., fordi det vil sikre et ensartet fagligt niveau, når de unge senere skal vælge mellem de mange videregående uddannelser, der rent faktisk er i dette land.

Der er altså fra vores side en ganske klar linje mellem det at stille relevante faglige krav og spørgsmålet om pladser. Man vil aldrig høre en CD'er love guld og grønne skove, hvis betingelserne for egnethed ikke er opfyldt.

Med hensyn til kvote 2 ønsker vi da også at lytte til institutionernes egne ønsker, men det mener vi altså at gøre bedst ved at åbne mulighed for større kompetence til lederne i samarbejde med faglærerne, når kvote 2-studerende skal udvælges. Det kræver så til gengæld, at lederne selv er gearet til at påtage sig det større ansvar, men det ser vi altså gerne.

Så vil jeg gerne kæde den tanke sammen med CD's ønske om, at man indfører flere eksaminer og stopprøver for de videregående uddannelser. Studieegnethed fremgår ikke altid af eksamenspapirerne fra gymnasiet. Den er de højere uddannelsesinstitutioner selv nærmest til at vurdere efter en i forvejen fastsat periode.

Rent personlig mener jeg, at vi kan være født med intelligens, mens studieegnethed er noget, der kommer med modenheten, og den kommer som bekendt ikke altid på samme tid til os alle sammen.

Det er så meget mere relevant at inddrage den tankegang, fordi man i fremtiden får bedre muligheder for meritoverførsler, hvor uddannelser på andre områder tæller med, også selv om kvalifikationerne er hentet helt uden for uddannelsesverdenen.

Med hensyn til spørgsmålet om fri adgang fra bachelor- til kandidatstudierne hænger det sammen med spørgsmålet om flere pladser. Det er selvmodsigende at tale om flere pladser og samtidig forlange fri adgang efter bachelorgraden.

Vi kan godt lide klippekortsystemet; vi kan godt lide dette med, at man kommer ind på en uddannelse, springer ud for at hente noget erhvervs erfaring og så skal have mulighed for at komme ind igen. Men vi har i øjeblikket alt for få erfaringer med bacheloruddannelsen, og derfor vil vi gerne se et år eller to frem, før vi tager endelig stilling til det problem.

CD er tilfreds med, at det, der hedder almen erhvervs erfaring, hvor f.eks. arbejde i en bagerbutik tidligere gav point til et universitetsstudium, nu ændres og gøres mere præcist og studierelevant.

Vi tillægger også den åbne uddannelse stor betydning i denne sammenhæng. Vi venter os meget af denne mulighed for mennesker, der er i erhvervsarbejde, men som ønsker at bruge fritiden på en videregående uddannelse, uden at det belaster statens budget unødigt hårdt.

[Jette Pors]

Og så vil jeg godt til sidst slå et slag for de danskere, som tager den grundlæggende uddannelse i udlandet. Jeg tænker ikke mindst på de børn og unge, som på grund af forældrenes job ikke har haft noget andet valg. Disse unge bør have samme muligheder for SU-støtte som dem, der er herhjemme, men de bør også kunne optages på en dansk uddannelsesinstitution på de kvalifikationer, som de har opnået i det land, hvor de har studeret. Jeg ved godt, at ministeren arbejder med at løse problemet, men jeg vil benytte anledningen til at skubbe på.

Der er behov for en harmonisering, så vi kan få vores dygtige unge hjem til os selv. Det drejer sig ikke om særlig mange set i den store sammenhæng, og økonomisk set skulle det ikke vælte nogen af pinden, men det vil være et frisk pust for den danske uddannelsesverden, og det vil være en stor hjælp for de forholdsvis få, det drejer sig om.

Det er jo børn af forældre, der tager ud for at sælge danske møbler, bygge danske huse, sælge danske landbrugsvarer, hjælpe danske firmaer, patenter, osv. osv. Disse børn er ikke specielt fra velhaverhjem. De unge er typisk i tvivl, om de skal tage uddannelsen efter studentereksamen i udlandet eller i Danmark. Tit er det så SU, der er afgørende, og jeg har hørt, at når de henvender sig til SU i Danmark, møder de et uhyrligt bureaukrati, hvor medarbejderne selv er i tvivl om reglerne. De føler sig som danskere – det er de opdraget til – og vi bør også betragte dem som sådan og behandle dem derefter. Det skal vi også huske i denne sammenhæng.

Elisabeth Arnold (RV):

Jeg vil godt indledningsvis takke initiativtagerne til denne forespørgsel, fordi de har givet os anledning til at drøfte disse meget principielle ting her i dag.

Umiddelbart skulle man tro, at det kun drejede sig om adgangskriterier til de videregående uddannelser, som det fremgår af selve forespørgselsens ordlyd, men i virkeligheden drejer det sig jo om hele dimensioneringen af vort uddannelsessystem, for hvis vi havde et uddannelsessystem, der var så stort og så bredt, at alle, der overhovedet havde lyst, kunne gå ind og tage en uddannelse, så var der jo ikke nogen grund til overhovedet at have nogen adgangsbegrænsning. Men hvis man kigger historisk på det, så har adgangsbegrænsningen i virkeligheden fundet sted lang, lang tid tilbage.

De af os, der har gået i skole for mange, mange år siden, kan jo huske, hvordan vi havde den tidlige sortering fra mellemskolen til fri mellem. Allerede dér skete der en grov sortering. Den næste sortering kom ved indgangen til gymnasiet. Dér var igen et stort frafald, og når man omsider nåede frem til studentereksamen, hvilket under 10 pct. af Danmarks ungdom gjorde dengang i 1960'erne, så var der fri adgang til universiteterne; men ikke til adskillige af de videregående andre uddannelser, f.eks. Tandlægehøjskolen, Danmarks Farmaceutiske Højskole, Danmarks Tekniske Højskole osv. osv. Så adgangsbegrænsningen er ikke noget, der kun stammer fra 1976, som nogle vil have publikum til at tro. Den har i virkeligheden eksisteret i mange, mange år.

Det, vi har gjort systematisk op igennem 1970'erne og 1980'erne, er selvfølgelig at rykke sorteringstidspunktet længere og længere op i folks liv. Det synes vi fra radikal side er et godt princip. Den tidlige frasortering er alt andet lige et onde. Det sætter folk i bås, fratager dem modet til at videreudanne sig, fratager dem selvtilliden og fratager dem ønsket om at dygtiggøre sig på et senere tidspunkt. Derfor går vi ind for, at adgangsbegrænsningen principielt skal ske så sent i ens uddannelsesniveau eller så sent i ens tilværelse som muligt.

Men det kan jo ikke nytte noget, at man bliver lukket ind på en uddannelse og så får at vide, at nu er det til gengæld også slut, nu kan du ikke mere fortsætte. Vi ønsker, at det skal være muligt, at man efter at have taget en uddannelse kan gå ud i arbejdslivet og prøve kræfter dér – eller måske koncentrere sig om familielivet og så gå tilbage igen på et senere tidspunkt og fuldføre en uddannelse til det niveau, som uddannelsessystemet nu kan præstere. Det har derfor været nødvendigt at lave adgangsbegrænsning ved indgangen til de videregående uddannelser siden 1976, som flere har været inde på.

Man kan sige om det system, der har fungeret indtil nu, baseret alene på karakterer ved den adgangsgivende eksamen, at det har været klart, enkelt og uretfærdigt. Det er oplagt, at det har været nemt at administrere for universiteterne, det har været nemt at gennemskue for de studerende. Der har været nogle enkelte måder, man kunne forbedre sine muligheder på – nemlig ved at tage erhvervsarbejde – men det har, som flere andre har været inde på, ikke været

[Ellisabeth Arnold]

særlig velbegrundet i de tilfælde, hvor det har givet adgang til en videregående uddannelse.

Andre har foreslået stopprøver som en anden måde at foretage sorteringen på. Vi synes fra radikal side, at der er meget, der taler for stopprøver. Det er i hvert fald umiddelbart mere retfærdigt. Man får bedre mulighed for at bedømme, om de studerende er egnede til det studium, de ønsker at videreføre. Men det har den ulempe, at det er meget kostbart umiddelbart at indføre det. Det betyder jo, at man skal lade alle komme ind på en uddannelse, i hvert fald det første år, inden man foretager den videre sortering. Hvis man ville begynde forfra med adgangsregulering nu, så kunne det godt være, at man havde indført stopprøverne, men det er vanskeligt at indføre, efter at det andet system har fungeret i mange år.

Der foreslås nu de såkaldte kvote 1- og kvote 2-ansøgninger, og det er vi fra radikal side tilfredse med, fordi vi mener, det giver mulighed for, at man kan kvalificere sig på anden måde end ved at have et skyhøjt studentereksameniveau.

Hvis man har en høj studentereksamen, kan man trygt søge ind gennem kvote 1, uanset om man er blevet færdig et år eller to eller fem i forvejen. Men hvis man har andre kvalifikationer, har været ude at rejse, har taget kurser og haft arbejde relevante steder, så er det naturligt, at man prøver i kvote 2. Det vil sige, at vi giver mulighed for, at der bliver en bedre kobling mellem det studium, den uddannelsessøgende ønsker, og de krav, der stilles på studiet.

Det bliver ikke lettere at komme ind på de videregående uddannelser med disse ordninger – det skal vi ikke foregøgle nogen – for der kommer ikke flere pladser alene ved, at man ændrer optagelseskriterierne. Men det er klart, at der bliver større muligheder for at få en bedre kombination af ønsker og krav, og vi skulle forhåbentlig få højere gennemførelsesprocenter og mindre frafald. Det i sig selv er en god begrundelse for at indføre et nyt system.

Som sagt er det vigtigt for os at bibeholde en form for modulopbygning, og vi er derfor tilfredse med, at det i bekendtgørelsen fra Undervisningsministeriet fastholdes, at korte og mellem lange uddannelser ikke diskvalificerer til overbygning. Det har i mange, mange år været sådan, at en sygeplejerske eller en pædagog fik mulighed for at videreuddanne sig. Jeg skal

blot minde om nyligt afdøde Jens Sigsgaard, som vi fik at vide forleden dag i radioen først var uddannet som pædagog og senere uddannede sig som psykolog. Det ville naturligvis have været et stort tab for samfundet, hvis sådan en kombination, baseret på et brændende ønske om at specialisere sig på et område, ikke havde været mulig. Den mulighed ønsker vi at bevare.

Kun i de tilfælde, hvor personer, der har gennemført en lang videregående uddannelse, ønsker en ny lang videregående uddannelse, må vi sige: Det må man reservere til personer, som ønsker at komme ind på steder, hvor der er virkelig god plads, hvor man altså ønsker at fylde pladserne op.

Der er mange problemer i de nye bacheloruddannelser, der er oprettet. Vi kan løse problemerne på kort sigt ved at sige, at hvis folks gennemførelsesprocent, folks frafaldsprocent og ønskerne om at gå videre ligner det, vi kender i dag, så har vi plads til alle, der i øvrigt passer deres studium og klarer deres eksamener på kvalificeret vis.

Skræmmebilledet er selvfølgelig: Vi opretter nye bacheloruddannelser, hvor det viser sig, at ikke alle kan få lov at gå videre, fordi der er begrænset plads. Desværre er der heller ikke noget arbejde til de nye bachelorer, fordi det kender man ikke nok til. Så står vi med det kæmpeproblem, at vi lokker så at sige, eller vi forudskikker, at der er nogle, der kan få lov at få en videregående uddannelse. Så kommer de ind og kan gennemføre den til et 3-års-trin, og så kommer de ud i arbejdsløshed og kan end ikke få lov at fortsætte bagefter. Det vil være meget uheldigt og vil skabe store problemer for de politiske beslutningstagere, som ønsker at tilgode et ønske om høj kvalitet af uddannet arbejdskraft.

Der er ingen, der har interesse i at uddanne folk, som ikke kan finde beskæftigelse på arbejdsmarkedet bagefter, og der er slet ingen interesse i at lukke deres muligheder af for at fortsætte. Det princip er tilgodeset ved oprettelsen af de nye bacheloruddannelser på humaniora og på naturvidenskab, som startede nu for et års tid siden. Vi ønsker, at dette princip skal gælde for fremtidige bacheloruddannelser også, hvis man skulle få den idé at indføre bacheloruddannelser på andre kendte kandidatuddannelser, som det er i dag.

[Elisabeth Arnold]

Der er også problemer andre steder i uddannelsessystemet end netop på de steder, hvor vi i dag har indført nye bacheloruddannelser. Der er på handelshøjskoleområdet og på visse ingeniøruddannelser noget nær kaos i øjeblikket, fordi der er indført en økonomisk adgangsbegrænsning, men ikke en teknisk, ikke en personlig adgangsbegrænsning. Det vil sige, at overbygningsuddannelserne har pligt til at tage folk, der er kvalificerede, men de får ikke penge til det. Derfor sker der i øjeblikket en uddannelse af f.eks. cand. merc.-studerende, som faktisk er meget dyr for de pågældende uddannelsesinstitutioner.

Disse problemer kan vi ikke løse med ét slag i dag. Jeg vil derfor gerne på vegne af Det Konservative Folkeparti, Venstre, Fremskridtspartiet, Centrum-Demokraterne, Det Radikale Venstre og Kristeligt Folkeparti fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet Folketinget konstaterer,

- 1) at bestræbelserne for at nedbringe det årlige antal afviste ansøgere ved videregående uddannelser endnu ikke har muliggjort afskaffelse af adgangsbegrænsning,
- 2) at optagelsesbekendtgørelsen står fast, herunder at forudgående kort eller mellemlang uddannelse ikke diskvalificerer til optagelse, opfordres regeringen til at sikre, at kravene om kvalitet og adgang til videreuddannelse tilgodeses ved,
 - at optagelse bygger på reelle kvalifikationer,
 - at optagelseskriterier koordineres ved ensartede uddannelser,
 - at adgangen fra nye bacheloruddannelser til overbygningsuddannelse alene betinges af krav til sikring af kvalitet og højt niveau,
 - at der fremsættes forslag til løsning af særlige overgangsproblemer på handelshøjskolerne, og
 - at åben uddannelse fortsat tilbydes som alternativ til fuldtidsstudium.

Tinget går herefter over til næste sag på dagsordenen.«

(Dagsordensforslag nr. D 5).

Anden næstformand (Ivar Hansen):

Der er nu fremsat følgende forslag om moti-

veret dagsorden: (se ovenfor). Også dette dagsordensforslag indgår nu i forhandlingen.

(Kort bemærkning).

Rahbæk Møller (SF):

Jeg har tre spørgsmål til forståelse af især passussen om overgangsfrekvenser fra bachelorer til kandidatuddannelser.

Det ene er, at jeg forstod, at det drejede sig om nye bacheloruddannelser. Hvad er nye bacheloruddannelser? Vi har i dag jo ud over på Handelshøjskolerne bacheloruddannelser på ingeniørstudierne. Er de omfattet af de krav, eller er de det ikke? Og hvad med de bacheloruddannelser på humaniora og naturvidenskab, der allerede er indført? Er de nye, eller er de ikke nye? Hvad betyder »nyt«?

Det andet spørgsmål gælder formuleringen »sikring af kvalitet og højt niveau«. Det har jeg også talt om. Er det sådan, at disse krav skal være kendt af de studerende, før de starter, eller kan man sådan arbitrært indføre dem hen ad vejen? Det tredje spørgsmål er: Hvad nu, hvis alle i en årgang opfylder kravene? Skal de så alle sammen have lov at gå videre, eller kan man, som en af medforslagsstillerne til dagsordenen, nemlig fru Eva Møller, har sagt tidligere i dag, af budgetmæssige årsager fastsætte en kvotering, en kvote?

Jeg vil gerne have svar på de tre spørgsmål.

(Kort bemærkning).

Frank Jensen (S):

Jeg forstod, at partiet Venstre også stod bag denne dagsorden. Jeg har ikke hørt, at den nuværende undervisningsminister skulle have skiftet parti inden for de seneste timer, men i ministerens besvarelse og i svar på spørgsmål, der er stillet her i salen i dag om optagelseskriterier, har ministeren sagt, at hvis der var en højere overgangsfrekvens end det, som ministeriet havde forudsat budgetmæssigt, så kunne der være tale om at gå ind og korrigere budgetmæssigt i forhold til den overgangsfrekvens, som institutionerne tillod folk med et bachelorkandidatniveau.

Jeg kan ikke forestille mig, at ministeren med den besvarelse, han har givet her, kan stå bag den dagsorden, som fru Elisabeth Arnold her på partiernes vegne har fremsat, men det kunne da være interessant at høre, om det skyldes, at

[Frank Jensen]

ministeren har skiftet politisk standpunkt i den time, der nu er gået under debatten.

Jeg er glad for, at fru Elisabeth Arnold helt rigtigt og også åbenhjertigt over for Folketinget konstaterede, at der nærmest eksisterer kaos ude omkring på institutionerne på grund af de mange direktiver, der er kommet til institutionerne, ikke mindst til handelshøjskolerne og til Ålborg Universitetscenter, som har HA-/cand. merc.-uddannelserne, men jeg forstår ikke rigtig, at den problemstilling, som vi har diskuteret nogle dage her i Folketinget, sådan skal gemmes lidt af vejen.

Derfor vil jeg godt høre: Hvad er det konkret, dagsordenens ordlyd på det punkt kommer til at indeholde? Jeg forstår godt, at der er nogle partier, der kan føle sig forpligtet af den finanslovaftale, der er indgået for få dage siden, men det forhindrer jo ikke partierne i at stemme for den dagsorden, som er fremsat af Socialdemokratiet og SF, fordi det først får virkning fra 1992. Jeg vil godt høre helt præcis, hvad det er, formuleringen vedrørende denne overgangsordning for handelshøjskolerne kommer til at omhandle.

Jeg vil også godt høre, hvorfor man ikke har taget ingeniørskolerne med. De er om nogen endnu mere klemt end handelshøjskolerne. De har haft det i årevis, og de har selv måttet betale en egentlig gennemførelsesprocent på 75, hvor de kun har fået betaling for de 50.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Nu blev spørgsmålene jo stillet, efter at jeg havde været på talerstolen, så jeg vil gerne svare på nogle af dem, fordi jeg gerne vil komme med min personlige vurdering af, hvad der ligger i det; men naturligvis har ministeren også nogle synspunkter på det.

Det er jo sådan, at der for de eksisterende bacheloruddannelser gælder dette, at der er sikret overgang for dem, der måtte ønske det, og som består bacheloreksamen – det står i bekendtgørelsen eller i Vejledningsavisen, som det hedder, fra 1990. Hvis man nu forestiller sig, at man fandt på at indføre nye bachelortyper i andre uddannelser – jeg kan forestille mig på jura eller måske på andre områder – så skal det samme princip gælde. Det vigtigste er at få princippet slået fast: Har man bestået en bachelorgrad på et – og det er så svaret på det andet spørgs-

mål – forud kendt niveau, så har man ret til at fortsætte.

Det næste spørgsmål, hr. Rahbæk Møller stillede, var: Hvis alle består, hvad så? Hvis man læser Vejledningsavisen for 1990, står der udtrykkeligt, at forudsat det kendte mønster holder sig, frafaldet er så og så stort – ønsket om at gå ud er ukendt, det må vi indrømme, og ønsket om at anvende sin bachelorgrad er ukendt – men hvis det går, som vi tror det gør, så vil der ikke blive kapacitetsproblemer. Men vi opererer jo her med en 3-4 ubekendte.

Mit ønske er, at det skal være en ret, at hvis man har bestået sin bacheloreksamen på et forud kendt niveau, hvor kvalitetsniveauet er sat af institutionen, så har man ret til at vende tilbage. Hvis man f.eks. har været ude at bruge sin bachelorgrad i nogle år og man gerne vil tilbage, så kan det være, man får at vide: Ja, du kan ikke komme ind før om et år, fordi vi ikke har kapacitet til det nu. Men retten skal være der.

Så blev der fra hr. Frank Jensens side spurgt om overgangsfrekvensen. Det tror jeg er klaret med det, jeg har nævnt her. Jeg nævnte ikke kaos i almindelighed; jeg tog udtrykkeligt handelshøjskolerne frem. Problemet på handelshøjskolerne er jo, at der er mange skoler i landet, hvor du ikke har mulighed for at få overbygning, for den findes ikke det pågældende sted, og derfor skal du hen et andet sted i landet og have din overbygning. Det gør selvfølgelig planlægningen på de pågældende institutioner meget, meget vanskelig, og det er nogle af de problemer, vi skal have løst i forbindelse med den sætning, der står i dagsordenen.

(Kort bemærkning).

Rahbæk Møller (SF):

Tak for svaret, som afklarede mange ting.

Men der er et enkelt punkt, jeg stadig væk synes er uklart, nemlig: Hvad er nye bachelorer? Fru Elisabeth Arnold sagde, at for dem, der er indført nu på naturvidenskab og humaniora, kender vi det jo på grund af Vejledningsavisen for 1990. Nej, vi kender det for dem, der er optaget i 1990; de har fået et løfte, og det går jeg ud fra bliver holdt. Men hvad med dem, der bliver optaget i 1991 og 1992? Er de omfattet af denne dagsorden, eller er de ikke? Det andet spørgsmål er: Hvad med ingeniørerne, er de omfattet? Hidtil har man jo kunnet gå frit fra akademiingeniør til civilingeniør, kan man fortsat det?

[Rahbæk Møller]

Så var jeg meget glad for fru Elisabeth Arnolds præcisering af, at betingelserne skal være kendt, når folk starter. Det synes jeg er godt at få præciseret, og det vil sige, at man altså ikke af rent budgetmæssige grunde lige pludselig arbitrært kan indføre nogle nye kvalitetskrav. Men så kommer problemet jo, og dér er jeg nødt til at stille et spørgsmål til fru Eva Møller.

Fru Eva Møller er medunderskriver og medforslagsstiller på samme dagsorden, forstår jeg, men den udlægning, fru Elisabeth Arnold nu gav, er i lodret modstrid med det, fru Eva Møller sagde tidligere i debatten, og derfor er jeg nødt til at spørge: Er det også fru Eva Møllers opfattelse, at når overgangsbetingelserne skal være kendt, og hvis folk klarer disse overgangsbetingelser, så skal de kunne fortsætte, uanset hvad budgettet måtte være, uanset om man har disponeret efter, at der kun er 60 pct., der går over og det så viser sig, at der er 75 pct., der ønsker det og kan? Skal disse 75 pct. så have lov?

(Kort bemærkning).

Frank Jensen (S):

Jeg var glad for at høre fru Elisabeth Arnolds fortolkning af den dagsorden, som er blevet flækket sammen mellem partierne her i salen i starten af debatten, men det indtryk står jo tilbage, at det nok mere var ønsketænkning fra radikal side, at de andre partier bag dagsordenen har den samme opfattelse, som fru Elisabeth Arnold på radikale vegne giver udtryk for.

Som hr. Rahbæk Møller allerede har konstateret, var der jo klar uoverensstemmelse mellem den konservative ordførers fortolkning af dagsordenen og så den radikale ordførers, men jeg vil da med interesse lytte til de øvrige partier, der har tilsluttet sig dagsordenen, og høre deres fortolkning af den.

Der er i hvert fald ingen tvivl om, at uden for murene har denne debat, hvis denne dagsorden bliver vedtaget i dag, ikke klarlagt noget som helst. Der er endnu mere kaos, i og med at der nu er 4-5 partier, der står bag en dagsorden, der anlægger hver sin fortolkning. Vi, der har forsøgt at få en saglig og kvalificeret debat om dette spørgsmål, må beklage, at resultatet er blevet så svækket, som det er blevet.

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

Det påkalder sig unægtelig nogen interesse, når fru Elisabeth Arnold understreger meget tydeligt, at det er hendes personlige og det er Det Radikale Venstres fortolkning af diskussionen omkring bachelorer. Jeg vil gerne opfordre undervisningsministeren til at give sin personlige fortolkning eller regeringspartiet Venstres fortolkning af, hvor langt man er kommet i denne diskussion mellem de borgerlige partier, inden man har fået flækket dagsordensforslaget sammen.

Vi har jo netop fra det samme flertal set et finanslovforlig 1991, og dér synes jeg også man opererer med en hel del bachelorpladser. Kan vi regne med, at der her mellem partierne er indgået en aftale om, at disse pladser også giver adgang til, at man kan gennemføre en fuld kandidatuddannelse?

(Kort bemærkning).

Eva Møller (KF):

Jeg skal som svar på et spørgsmål, som hr. Rahbæk Møller har stillet, og som en kommentar til hr. Frank Jensens bemærkninger for det første sige, at der ikke i mit første indlæg lå nogen som helst fortolkning af en dagsorden. Jeg mener af gode grunde ikke, man kan fortolke noget, som ikke er fremsat endnu. Det har jeg i hvert fald aldrig været udsat for på noget tidspunkt, og derfor har jeg heller ikke fortolket et ikkestillet dagsordensforslag.

Det er naturligvis således – det troede jeg var kendt af alle medlemmer af det høje Ting – at man i de ordførertaler, man holder, giver udtryk for sit partis principielle holdninger, og jeg gav i den ordførertale, som jeg holdt på Det Konservative Folkepartis vegne, udtryk for vore principielle holdninger.

Men som det også er alle medlemmerne bekendt, så er politik det muliges kunst, og det betyder i dette tilfælde, at vi må acceptere det, der vist med et matematisk udtryk kan kaldes mindste fællesfold, og det er så desværre, set med mine øjne; ikke helt så langt, som Det Konservative Folkeparti gerne ville gå. Men vi accepterer at gå et stykke ad vejen i retning af det, vi mener er den ideelle målsætning.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Jeg skal gerne følge opfordringen til at sige, hvordan jeg vil administrere det, der står i dagsordenen; det er meget enkelt.

[Undervisnings- og forskningsministeren]

Det, der stod i Vejledningsavisen for 1990, og som vedrørte ikke bare året 1990, men også året 1991, står vi fast på. Og det gælder også, hvis der kommer bacheloruddannelser f.eks. for det juridiske og samfundssamfundsvidenskabelige fakultet eller det teologiske fakultet, selv om jeg godt ved, at man ikke vil have det dér. Men hvis det kom, så ville det også gælde dér.

Så har vi problemet med handelshøjskolerne. Det er en stor sag her og nu med et knips at sige: Nu er alle velkomne på cand. merc.-studiet! Det er en stor og dyr sag, og derfor siger dagsordenen, at det skal der arbejdes med.

Jeg vil arbejde positivt med den sag, for også dér er der jo brug for, at man kan stille kvalitetskrav. Men også jeg er selvfølgelig ked af, at der er nogle, der gerne vil videreudanne sig, og som ikke kan få lov til det. Grunden til, at vi endte i den situation, er jo alene, at vi gerne ville lave så mange pladser som muligt for dem, der ikke har en uddannelse, og det kom så i et vist omfang til at gå ud over dem, som har en 3-årig uddannelse, og som gerne vil gå videre til en kandidatuddannelse.

Det skal der arbejdes med. Det vil ikke kunne klares med et fingerknips, sådan som det sker i den socialdemokratiske dagsorden. Det er forskellen på dagsordener, som regeringspartier kan være med i, og dagsordener, som oppositionspartier kan være med i. Regeringspartier er nødt til at se på, hvad konsekvensen er her og nu, og om det ville ramle ind og lave om på finansloven. Derfor står der, at det skal vi arbejde med, og det skal vi have en løsning på – en langsigtet løsning.

Det samme gælder ingeniøruddannelserne. Men her er situationen jo endnu mere kompliceret; her ramler vi ind i studieordninger og alt muligt andet, og jeg synes, det er uklogt, hvis vi her i en dagsorden pludselig afgør, hvad der skal ske på ingeniøruddannelserne – med akademiingeniøruddannelsen og civilingeniøruddannelsen osv.

Så den dagsorden er meget let at fortolke: Det, der står i Vejledningsavisen, og som vedrører naturvidenskab og humaniora, gælder også andre fakulteter, og derudover vil vi arbejde for, at det på en eller anden måde også bliver et led i en løsning for handelshøjskolerne. Og naturligvis – selv om det ikke står der – skal der arbejdes med samme sag, når det gælder ingeniøruddannelserne.

Anden næstformand (Ivar Hansen):

Jeg har endnu tre korte bemærkninger, og derefter håber jeg, at vi kan vende tilbage til ordførerrækken. Først fru Elisabeth Arnold.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Det drejer sig stadig væk om de spørgsmål, der blev stillet vedrørende overgangsmuligheden fra bacheloruddannelse til overbygningsuddannelser.

Det ville jo være nemt, og det ville være dejligt, og det ville være godt for de studerende, for universiteterne, for alle de videregående uddannelser, og også for os herinde – og fra Det Radikale Venstres side havde vi meget gerne stemt for den sidste pind i den af Socialdemokratiet og af Socialistisk Folkeparti fremsatte dagsorden. Men vi mener, at den er for overfladisk, fordi den ikke tager fat på oprydningen i alle de vildskud. . . nej, undskyld, det udtryk var for groft, men alle de særordninger, som er gennemført eller forsøgt gennemført og forudsat gennemført specielt på handelshøjskoleområdet.

Jeg synes, det har været et problem, og derfor vil vi ikke kunne gå ind for med et håndkantslag bare at sige: Så ordner vi det bare på den og den måde. Vi har jo også en økonomisk forpligtelse over for vores finanslov, og vi ønsker at løse dette problem.

Vi kan ikke løse det i dag, og vi kan ikke løse det præcis i indværende år, men vi ønsker, at problemet skal løses, så der bliver sikkerhed for, hvordan uddannelserne bliver opbygget på længere sigt. Det ønsker vi selvfølgelig at arbejde for, og jeg er overbevist om, at undervisningsministeren også gerne vil tage ingeniøruddannelserne med i den gennemgang, der kommer i den nærmeste tid.

(Kort bemærkning).

Frank Jensen (S):

Vi må desværre indrømme, at det bliver ved ønsketænkningen. Nu får vi fru Elisabeth Arnolds fortolkning af, at ministeren også vil tage ingeniøruddannelserne med ind under det, som står om handelshøjskolerne. Det bliver mere interessant, for hvad var det, der stod i Socialdemokratiets og SF's dagsorden? Det var, at vi én gang for alle fik sagt, at der skulle være

[Frank Jensen]

fri overgang mellem bachelor- og kandidatniveau.

Men – og det har både SF's ordfører og jeg på Socialdemokratiets vegne sagt – vi vil også have et kvalitetsniveau lagt ind ved overgang. Det er blevet sagt, og ministeren må jo høre efter, hvad der bliver sagt fra Folketingets talerstol. Det er jo også sådan i dag, hr. minister, at man er nødt til at bestå eksamen for at komme videre i sit studium. På samme måde skal man bestå sin bacheloreksamen for at komme videre til kandidatniveau. Dette er åbenlyst for alle.

Men spørgsmålet er her – og det er det, der er kernen i hele problemstillingen – om ministeren på forhånd må lave en dimensionering på institutionerne for, hvor mange de må have lov at slippe videre, sådan at man fastlægger kvalifikationsniveauet efter den dimensionering.

Det, der er kernen for handelshøjskolerne, for ingeniørskolerne og for universiteterne på deres allerede eksisterende bacheloruddannelser, er, om der på forhånd ligger en dimensionering. Og det gør der, fru Elisabeth Arnold. Der ligger på ingeniøruddannelserne en dimensionering på 50, når det drejer sig om Ålborg Universitetscenter. Der ligger en dimensionering på handelshøjskolerne på 50, når det drejer sig om overgangen mellem HA- og cand. merc.-studierne. Der ligger ikke nogen dimensionering på de nuværende humanistiske og naturvidenskabelige bacheloruddannelser, men har ministeren i dag givet tilsagn om, at det bliver fjernet på de andre to? Nej.

Dagsordenen er indholdsløs, fordi den ikke præciserer, at der skal være denne frie overgang. Derfor er Socialdemokratiets og SF's dagsorden betydelig mere præcis.

(Kort bemærkning).

Rahbæk Møller (SF):

Jeg vil først sige til fru Eva Møller, at det naturligtvis ligger mig fjernt at håne hende, fordi hun stemmer for en dagsorden, som måske ikke fuldt ud er i overensstemmelse med hendes eget partis ønsker. Det kommer vi tit ud for alle sammen.

Alligevel vil jeg gerne for klarhedens skyld have fru Eva Møller til at bekræfte, at dagsordenen skal fortolkes således, som fru Elisabeth Arnold har gjort det, nemlig at der ikke kan stilles overgangskrav, der ikke var kendte, da folk begyndte på bacheloruddannelsen.

Så er jeg ligesom hr. Frank Jensen ved at blive noget bekymret over, hvor langt vi egentlig er nået. O.k., vi har fået bekræftet, at der ikke skal laves kvoteringer på humaniora og naturvidenskab. På f.eks. ingeniøruddannelserne på DTH, på Sletten, hvor der endnu ikke har været nogen form for kvotering, vedtager vi lige pludselig noget, som fortolkes sådan: Det kan godt gøres, man kan overveje det senere. Det er et svagt resultat af en debat.

Hvad der skal ske på handelsskoleuddannelserne, hvor problemet er akut og har været det i flere år, aner vi ikke. Det eneste, vi ved, er, at ministeren skal overveje det her. Ja, man kunne jo bare skrive i avisen, at ministeren bør overveje. Det kunne man sikkert få ham til at sige – en minister er altid villig til at overveje hvad som helst – men hvad resultatet af hans overvejelser vil blive, ved vi intet om.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Det er til hr. Frank Jensen, der påpegede den forskel, der er på universiteternes bacheloruddannelser på humaniora og på naturvidenskab på den ene side og på handelshøjskolerne og DTH på den anden side, hvor der er en dimensionering eller en fastlagt overgangsfrekvens det ene sted og ikke det andet sted.

Det er vi da godt klar over. Det er jo præcis det, der gør, at vi har et problem, og det er præcis derfor, problemet skal løses. Det kan vi ikke løse med ét slag i dag, og derfor kan vi ikke stemme for Socialdemokratiets dagsorden. Vi prøver at løse det, og vi ønsker, at princippet om overgang på basis af kvalitet skal være det gældende.

(Kort bemærkning).

Frank Jensen (S):

Jeg er ked af at sige det, men jeg kan konstatere, at den store betænksomhed over for handelshøjskolerne kan skyldes, at der ligger en meget stor handelshøjskole i Århus Kommune.

Jeg skal gøre fru Elisabeth Arnold opmærksom på, at der også i fru Marianne Jelveds kreds er en meget stor ingeniørskole, så det kan være, at radikal overvejelse kunne medføre, at man også ville vise samme hensyntagen til ingeniørskolerne eller til det nordjyske arbejdsmarked. Her har man i dag problemer med at

[Frank Jensen]

skaffe civilingeniører, men man har en meget stor produktion af akademiingeniører, fordi universitetet er tvunget til at kaste unge ud, fordi man dimensionerer med kun 50 pct.s overgang mellem akademi- og civilingeniører.

Jeg tror, man skal prøve i Det Radikale Venstre at tage en tur op og tale med det nordjyske erhvervsliv. Jeg håber i hvert fald, at hr. Duetoft fra CD vil gøre sig den ulempe, næste gang han besøger sin valgkreds.

Lysholm Christensen (KRF):

I lille Danmark har vi ikke så mange ressourcer. Vi har ikke så meget, vi kan grave op af vores undergrund af forskellige ressourcer. Derfor plejer vi jo gerne at sige, at vores vigtigste ressource her i landet er uddannelse, viden, dygtiggørelse, og derfor skal der sættes meget på uddannelse på alle niveauer.

Det gør vi egentlig også. Der bliver satset en hel del på uddannelse i Danmark, også på de videregående uddannelser. Der bliver brugt mange ressourcer, og som ministeren nævnte det i sin tale, er der skaffet mange nye studiepladser op igennem 1980'erne. Flere unge end tidligere har nu mulighed for at få en videregående uddannelse.

Men det har ikke løst problemet fuldt ud. Der er stadig væk problemer med adgangsregulering. Der er stadig væk mange afviste, og vi kan jo ikke ligefrem påstå, at de kriterier, der lægges til grund for optagelse og afvisning, altid er rimelige og retfærdige. Der er i hvert fald en udbredt kritik af systemet. Vi har set karakterniveauet blive presset i vejret år for år på forskellige uddannelser, således at det er blevet urimelig højt. Vi har set en ophobning af ansøgere på visse uddannelser, som er blevet større år for år.

Kristeligt Folkeparti har igennem flere år talt for, at vi fik fri adgang til de videregående uddannelser kombineret med stopprøver, og der er flere ordførere, der i dag har været inde på den samme tanke. Det skal være sådan, at man på et tidligt tidspunkt bliver stillet over for en prøve, som viser én selv, om det nu også er det rigtige studium, man er begyndt på, om man er i stand til at klare den faglige udfordring, der ligger i studiet.

Det ville lave en selektion på et tidligt tidspunkt, således at folk ikke i flere år går på en uddannelse, de alligevel af forskellige grunde

ikke kan gennemføre. Stopprøver ville være en udmærket ting kombineret med fri adgang.

Men det er der altså ikke udsigt til lige nu, og derfor må vi prøve, om vi kan løse problemet på den næstbedste måde. Kristeligt Folkeparti støtter tanken om de nye regler med kvote 1 og kvote 2. Vi synes, det er udmærket, at man nu tager ind på kvote 1 efter en garantikvotient, og at man på kvote 2 tager ind efter nogle individuelle kvalifikationer, som man har erhvervet sig forskellige steder.

Vi håber, at det system kommer til at fungere. Det skal nu nok vise sig, at der også er nogle mangler ved det system, men så må vi jo kigge på det, når først det har vist sin eventuelle bæredygtighed.

Det er vigtigt for os i Kristeligt Folkeparti at sige, at vi må have nogle koordinerede optagelsesbetingelser for ensartede uddannelser. Det er vigtigt, at de unge mennesker ved, hvilke krav der stilles til en given uddannelse, og de skal være rimeligt ens fra den ene ende af landet til den anden.

Det udelukker vel ikke, at der kan være en vis variation. Det er jo allerede nu sådan, at det er nemmere at blive optaget på et lærerseminarium i provinsen end et i hovedstaden, og sådan vil det vel også fortsat være; en vis variation er vel ikke til skade. Jeg tror også, at det kan administreres på en rimelig måde. Visse områder har allerede forsøgt at udforme nogle koordinerede optagelsesbetingelser, og jeg synes, det er positivt, at man selv tager initiativ til dette.

Jeg skal også udtrykke min tilfredshed med, at personer med mellemlange uddannelser ikke uden videre er diskvalificerede til optagelse på videregående uddannelser. Det var der jo optræk til. Det er vigtigt for mig at sige, at en lærer f.eks. skal kunne gå videre med en cand.pæd.- eller cand.psych.-uddannelse, hvis man har lyst til det. Det er vigtigt for ethvert fagområde, at der er nogle, der går videre med uddannelse inden for fagområdet.

Vi er glade for, at det nu ser ud til, at der bliver skabt flertal for, at der kan arbejdes på en løsning af de overgangsproblemer, der findes på handelsskolerne. Det ser ud til, at der er et flertal, der gerne vil gøre noget ekstra på dette område. Jeg ser meget gerne, at ingeniøruddannelserne kommer med i samme ombæring, så vi også får løst de problemer, der ligger dér, og som har været nævnt af flere ordførere her i debatten.

[Lysholm Christensen]

Det kan altså ikke skjules, at vi her i landet har nogle store problemer med optagelse og kapacitet på de videregående uddannelser. Sådan vil det desværre nok være endnu nogle år. Vi ved jo, at vi i øjeblikket har nogle af de største årgange på vej igennem systemet. Det vil lette, når vi kommer nogle få år længere frem.

I den situation er vi i Kristeligt Folkeparti af den formening, at vi ikke har økonomiske ressourcer til at udvide væsentligt. Vi har ikke penge til at oprette væsentlig flere studiepladser, end vi har i øjeblikket. Vi finder det heller ikke forsvarligt at opbygge en kapacitet nu med henblik på nogle få år for så, når puklen er afviklet, at stå med en overkapacitet, som det kan blive vanskeligt at få gearret ned igen. Og endelig skal beskæftigelsesmulighederne inden for visse discipliner da heller ikke lades ude af betragtning, når vi snakker om disse ting.

Jeg tror, det har været nyttigt med denne debat i dag. Det er vigtigt at holde liv i en konstruktiv debat om disse vanskelige spørgsmål. Vilkårene, situationen, udvikler og ændrer sig, så det er vigtigt, at man hele tiden holder debatten levende, så man kan justere og tilpasse betingelserne, reglerne til situationen.

Kristeligt Folkeparti kan stemme for den af et flertal her i Folketinget foreslåede dagsorden, og dermed vil vi gerne være med til at udtrykke nogle væsentlige synspunkter vedrørende dette problemfelt.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Jeg vil gerne takke for debatten, som har vist, at der er klarhed, der er fortsat opbakning til optagelsesbekendtgørelsen. Institutionerne kan fortsætte deres dygtige arbejde med at sætte den i værk.

Det er svært, al forandring er svær, men jeg har fornemmet på samtlige ordførere, at man her i Tinget godt forstår, at forandring skal der til. Nogle har tilladt sig at minde Socialdemokratiet om, at det var Socialdemokratiet, der stod for indførelse af adgangsbegrænsningen. Det synes jeg også der er grund til at minde om.

Nu tager vi altså hul på et nyt kapitel, hvor vi giver institutionerne et større ansvar. Og når institutionerne selv kan bestemme lidt mere, så bliver der også plads til, at de kan vurdere ansøgerne mere individuelt, så man ikke skal forfølges af nogle enkelte dårlige karakterer resten af livet.

Beskrivelsen af optagelsesbetingelserne bliver derved lidt mere uklar, naturligvis, og det bliver lidt sværere at være vejleder. Det kan ikke være anderledes. Det er rigtigt at gå i retning af en mere individuel vurdering af ansøgerne.

Jeg mener, man må konkludere, at den socialdemokratiske modvilje mod overhovedet at drøfte disse ting før denne debat, der falder her i slutningen af januar måned, har givet bagslag. Hvis man troede, det ville give resultater, så kan man nu se, at det gjorde det ikke. Man fik – måske mod sin vilje – demonstreret, at vi godt kan ordne paragrafferne uden Socialdemokratiet, hvis ikke Socialdemokratiet vil være med.

Den klarhed, Socialdemokratiet ønsker i dagsordenen, er skabt. Jeg indrømmer, at den sidste del af den socialdemokratiske dagsorden om fri overgang til kandidatuddannelser er mere klar end den tilsvarende formulering i flertallets dagsorden. Men sådan er det vistnok: Oppositionspartier laver klare dagsordener, som har ringe forbindelse med virkeligheden og dens problemer, mens dagsordener, som regeringer stemmer for, nødvendigvis må kunne administreres og derfor ofte bliver lidt mere komplicerede. Det er vist ikke noget nyt. Løsningen på det problem er, at man lader være at vedtage så mange ting i form af dagsordener. Det er en rigtig uhensigtsmæssig form.

Derfor er jeg glad for, at der er den elastik i den dagsorden, der nu bliver vedtaget, som skal til, for at det kan administreres, og for at vi har penge til det osv. Der er ingen tvivl om retningen. Der er ingen tvivl om det fælles ønske om, at der skal kunne stilles kvalitetskrav, og at de, der opfylder de kvalitetskrav, skal kunne gå videre. Men lige præcis fra hvornår er bl.a. et pengespørgsmål, og det må drøftes først, og det står i flertallets dagsorden, at det skal der arbejdes med.

Fru Jette Pors nævnte sit partis ønske om, at der bliver bedre vilkår for studerende, der vil uddanne sig i udlandet. Regeringen deler det ønske. Det kunne man også se i det lovforslag, som ikke kom igennem, fordi der blev valgkamp. Dét var der faktisk et forslag om, at man skulle kunne læse i helt op til 5 år i udlandet og tage SU med, men på den måde, at de år, man læser i udlandet, trækkes fra, hvis man kommer hjem og vil læse i Danmark. Altså: Har man brugt 2 af sine 5 år i udlandet, så har man kun 3 tilbage. Hvis man spilder tiden, mens man læ-

[Undervisnings- og forskningsministeren]

ser i udlandet, så er det værst for én selv, så har man ikke de SU-år at bruge, når man kommer hjem. Frihed under ansvar.

Det er noget, regeringen i lighed med Centrum-Demokraterne ønsker gennemført som led i den internationalisering, vi skal have, og som vil gavne de danske uddannelser. Der står ikke noget om det i dagsordenen, men der er så mange ting, der ikke står noget om i dagsordenen. Vi kan ikke ordne alting i form af dagsordener.

Til slut vil jeg endnu en gang takke flertallet, som har sikret, at der ikke pludselig bliver uklarhed med hensyn til, hvad der gælder på dette felt. Og jeg vil indbyde Socialdemokraterne til at være med mere konstruktivt i de kommende uger og måneder, når vi skal drøfte andre ting af betydning for de videregående uddannelser.

Helle Degn (S):

Jeg vil også takke for debatten. Jeg synes, vi nu har fået konstateret et uddannelsespolitisk flertal imod ministeren, som blev afværget af regeringens parlamentariske grundlag. Det kan jo godt være det, der er baggrunden for, at ministeren meget krampagtigt starter med at understrege, at nu er der skabt klarhed om optagelsesbekendtgørelsen.

For det første er der skabt den klarhed, at mellemuddannelserne skal ind i modsætning til, hvad undervisningsministeren havde forestillet sig. Så må vi andre jo konstatere, at det kan vi så glæde os over.

For det andet er der skabt den »klarhed«, at der i den dagsorden, som ministeren får som en afværgedagsorden, står, at man skal koordinere ved ensartede uddannelser.

Og for det tredje må man sige, at debatten resulterer i, at hele bachelorproblemstillingen fortsat ligger uafklaret, regeringen har skubbet den foran sig.

Ministeren siger, at regeringen har sørget for at skaffe stadig flere pladser. Det er rigtigt, men samtidig må ministeren erkende, at behovet er vokset, og at ministeren sidder tilbage med et problem, der ikke er løst.

Ministeren siger, at hans opfattelse er, at vi nu er tæt ved mætningspunktet. Her er der milevid forskel mellem undervisningsministerens fremtidsperspektiver og Socialdemokratiets fremskridtsperspektiver. Vi kan ikke undvære

et vældigt uddannelsesmæssigt løft. Den teknologi og de miljøkrav osv., vi står foran på vej ind i 90'erne, forudsætter et vældigt uddannelsesmæssigt løft af den danske befolkning. Derfor skal vi tværtimod takke de ungdomsgenerationer, som nu kræver plads i uddannelsessystemet og også vil lægge ressourcer til at gennemføre en videregående uddannelse.

Angående kvotesystemet, her kvote 2, siger ministeren, at der er gryende forståelse for, at det alene overlades til institutionerne at afgøre det. Det mener jeg netop ikke. Jeg mener, det er en fejlslutning hos ministeren. Det er jo netop for at afværge denne problemstilling, at der står i den afværgedagsorden, som regeringens parlamentariske grundlag kommer med, at nu skal man koordinere ensartede uddannelsers optagelsesregler. Derfor er det en uforsvarlig måde at konkludere på.

Ministeren sagde også, at Socialdemokratiet ikke ville være med til en afklaring. Det er noget snak, for det var jo netop det, Socialdemokratiet ønskede, og det var derfor, vi på et meget tidligt tidspunkt fremsatte forslag om en forespørgselsdebat, så alle partier i Folketinget kunne få lejlighed til over for offentligheden at give udtryk for deres synspunkter i sagen. Resultatet var, at ministeren så sig omringet af sit eget parlamentariske grundlag, som vaklede, og derfor var nødt til at indgå aftaler om at få ændret i den bekendtgørelse, han havde sendt ud.

Til ordføreren for Kristeligt Folkeparti, hr. Lysholm Christensen, vil jeg sige, at der ligger også et forskelligt syn hos Kristeligt Folkeparti og Socialdemokratiet, i og med at hr. Lysholm Christensen kan sige, at det netop er godt, at man på seminarierne ser forskellighed med hensyn til optagelseskravene.

Jeg synes netop, at det er et eksempel på, at det ikke er rimeligt over for de unge, at der er ét sæt optagelsesregler i Jylland og et andet sæt optagelsesregler på Sjælland. Det er ikke fornuftigt, og det er ikke rimeligt og fair over for de unge, som ønsker en læreruddannelse.

Jeg synes, man kan glæde sig over at konstatere, at der er et parlamentarisk flertal, som ønsker at fastholde kravet om en ændring i bekendtgørelsen om, at mellemuddannelserne fortsat skal give adgang til optagelse, at bachelorproblemerne sejler, og at vi nu er nødt til at indgå i nogle mere seriøse drøftelser om, hvor-

[Helle Degn]

dan vi får det løst. Det Radikale Venstre har meget på handelshøjskoleproblematikken, som også må inddrages i disse diskussioner.

Derudover synes jeg, man skal glæde sig over, at foran ligger et arbejde for at få organiseret kvote 2-optagelsesreglerne sådan, at der gælder de samme regler ved de samme uddannelser, uanset hvor i landet uddannelserne er placeret.

Alt dette forudsætter forhandlinger. Jeg tror stadig, at de studerende, vejlederne, uddannelsesinstitutionerne venter med stor utålmodighed. På den baggrund vil jeg sige tak for afklaringen, tak for en god debat.

Frank Jensen (S):

Ministeren startede med at konstatere, at bekendtgørelsen står fast, debatten har ikke ændret noget som helst.

Jeg skal gøre ministeren opmærksom på, at i den bekendtgørelse, som er tilsendt Folketinget, og som er sendt ud til institutionerne, står der noget helt andet i § 8 end det, der står i den dagsorden, som bl.a. regeringspartierne vil have til afstemning her om et kort øjeblik, nemlig at der ikke skal ske afvisning af unge, der i forvejen har en kort eller mellemlang uddannelse. Det står der i dag i den bekendtgørelse, som ligger ude på institutionerne, og der er ikke ændret et komma i den. Ministeren skal altså hjem og lave en ny bekendtgørelse og sende den til Folketinget og til institutionerne. Så debatten i dag har da i høj grad ændret det, som var udgangspunktet for debatten.

Fru Elisabeth Arnold begrundede sin afvisning af S' og SF's dagsorden med, at partiet følte sig forpligtet af den finanslovaftale, der er indgået. Nu håber jeg ikke, at det skal forstås på den måde, at Det Radikale Venstre føler sig forpligtet også i 1992. Jeg har forstået, at den finanslovaftale, der er indgået, kun gælder for 1991. I den socialdemokratiske og SF's dagsorden står der udtrykkelig, at det er inden 1992, der skal ske budgetmæssige ændringer i forhold til den frie overgang mellem bachelor- og kandidatniveau. Jeg håber og tror på, at det var en fortaleselse, der blev brugt som afvisning af vores dagsorden.

Så må jeg sige til ministeren, som sagde, at han er glad for at få en dagsorden med meget elastik i, at jeg ved ikke, om fru Elisabeth Arnold er tilfreds med at have fat i den ene ende af

elastikken, for den kan blive meget lang i forhold til den redegørelse, som både ministeren og Det Konservative Folkepartis ordfører har givet her i dag.

På trods af at vi nu får afvist vores egen dagsorden, skal vi gøre vores for at hjælpe fru Elisabeth Arnold – måske endda sammen med SF – med at holde fast i elastikken og også at lade den springe, hvis vi ikke kan få indfriet den fortolkning, som fru Elisabeth Arnold har lagt i dagsordenen i dag.

På den baggrund kan Socialdemokratiet ikke stemme imod den dagsorden, der er foreslået af fru Elisabeth Arnold. Vi vil undlade at stemme til dagsordenen, fordi vi mener, at Socialdemokratiets og SF's dagsorden er betydelig mere klar. Det ligger vel i kortene, at det ville fru Elisabeth Arnold også gerne selv. Sådan kommer det nok til at gå med denne debat, men vi skal gerne hjælpe fru Elisabeth Arnold med at få elastikken enten til at briste eller holde til at få indfriet løfterne.

Eva Møller (KF):

Det Konservative Folkeparti kan naturligvis stemme for den dagsorden, som vi selv har været medforslagsstillere til.

Vi er opmærksom på, at der i dagsordenen er en lang række punkter, hvor der lægges op til, at der skal ske en videre afklaring. Denne afklaring skal naturligvis først og fremmest ske mellem de seks partier, som står bag dagsordenen. På den anden side ser vi her som i andre sammenhænge da gerne et bredere politisk flertal, og jeg tolkede hr. Frank Jensens og også fru Helle Degns ord for lidt siden, som om man fra Socialdemokratiets side er indstillet på at være med i drøftelserne.

Det Konservative Folkeparti er også et realpolitisk parti, så vi konstaterer, at med den dagsorden, der vedtages om lidt, er der seks partier, der er enige om dagsordenens tekst, og at udmøntningen derfor naturligvis først og fremmest skal ske efter det mindste fælles mål, som de seks partier kan enes om.

På området med bachelorovergangen er det i øjeblikket fru Elisabeth Arnolds udlægning, der gælder, men udviklingen kan jo – det har vi tidligere i dagens debat hørt – af og til få politikere til at ændre opfattelse. Skulle det ske på dette område, vil Det Konservative Folkeparti ikke beklage det, men i øjeblikket gælder som sagt fru Elisabeth Arnolds udlægning.

Rahbæk Møller (SF):

Først vil jeg konstatere, at ministeren ikke svarede på det spørgsmål, jeg stillede ham i første runde, men det vil jeg bare tage som udtryk for, at jeg greb ministeren i en usandhed, og det ønsker han ikke at træde i.

Så vil jeg sige, at hensigten med at rejse den debat var at skabe klarhed, men klarhed er der kun i begrænset omfang skabt, må man nok erkende. Det ligger allerede i ministerens udtalelse om, at der er elastik i denne dagsorden.

Bare for at starte vil jeg hæfte mig ved det samme, som hr. Frank Jensen gjorde, nemlig at dagsordenen indeholder en direkte usandhed, idet der står, at optagelsesbekendtgørelsen står fast, herunder at forudgående kort eller mellem-lang uddannelse ikke diskvalificerer til optagelse. Jamen i den bekendtgørelse, som vi andre kender, står der jo, at man kommer bagest i køen, hvis man har en videregående uddannelse. Det står der altså. Jeg har godt set i aviserne, at ministeren har udtalt, at han vil rette sig efter flertallet herinde.

Det, der står tilbage, er, at når der henvises til en optagelsesbekendtgørelse, er det så en ny, der er på vej og ikke er nået frem til os og institutionerne, eller er det en eksisterende, hvor man venter, at institutionerne af sig selv enten rekvirerer denne dagsorden eller tager et avisudklip og sætter ind som et rettelsesblad? Eller hvad er det helt præcis for en optagelsesbekendtgørelse, der henvises til?

For at gå videre: Der står, at »optagelseskriterier koordineres ved ensartede uddannelser«. Hvad betyder det? I den dagsorden, vi har fremsat, står det noget klarere: De skal gøres ens. Her står der, at de skal koordineres. Betyder det, at de skal gøres ens, eller bare at de skal tale sammen? Hvad betyder det? Der er elastik i.

Hvad angår adgangen til ny basisårsuddannelse osv. til overbygningsuddannelse, opfatter jeg de udtalelser, der er kommet fra fru Elisabeth Arnold og nu også fra fru Eva Møller, som en klargørelse og som et klart fremskridt. Det, der tilbage er, at det er kun på universiteterne, denne klargørelse er sket. Vi ved stadig væk ikke, hvad der skal ske på ingeniøruddannelserne. Vi ved, at der skal ske et eller andet på handelshøjskolerne, men hvad der skal ske, er ikke klarlagt.

Konklusionen må blive, at der nok er sket noget – især for bachelorerne på universiteterne – og derfor agter vi heller ikke at stemme imod dagsordensforslaget, men der havde været større klarhed i dag, hvis det var den anden dagsorden, der ligger på Folketingets bord, der blev vedtaget, og derfor vil vi undlade at stemme.

Jette Pors (CD):

Vi kan stemme for den dagsorden, som vi selv er medforslagsstillere til, for den giver set med vores øjne et ganske godt udgangspunkt for at få gennemtænkt nogle problemstillinger, som ikke kunne være løst bare ved at stemme modsat i dag.

I øvrigt blev jeg meget glad for ministerens svar til mig for om de unge danskeres forhold i udlandet, når de vil studere, og jeg vil gerne spørge ministeren, om jeg kan forstå ministeren derhen, at der er et lovforslag på vej, der afhjælper den aktuelle situation. Det håber jeg. Hvis det ikke er tilfældet, kan jeg fortælle ministeren, at der kommer et lovforslag fra CD.

Elisabeth Arnold (RV):

Det er blevet nævnt flere gange i dag, at der nu var skabt klarhed om forskellige af detaljerne vedrørende dette meget store og komplekse område. I den forbindelse er det blevet fremhævet, at den bekendtgørelse, som blev udsendt fra ministeriet sidste år, nu skulle være blevet krystalklar.

Jeg vil gerne advare mod sådan en fortolkning. Der findes masser af sprængstof i den bekendtgørelse; der findes masser af muligheder for skuffelser – afgørelser, som vil gå den enkelte studerende imod.

Ordningen med kvote 1 og kvote 2, som vi herinde giver tilslutning til at man skal prøve, vil for langt de fleste institutioner være noget helt nyt, de skal ud i. De skal således foretage individuelle bedømmelser af de studerende, og vi kan ikke undgå, at der i den første sæson eller de første to sæsoner vil være ansøgere, som føler, de er blevet fejlbedømt, ansøgere, som føler, at de ikke er blevet behandlet efter fortjeneste, og at det havde været ærligere med en ren kvotientordning.

Vi skal ikke foregøgle, at der kommer så klare regler allerede fra starten. Det kan vi ikke forlange af institutionerne. De skal have mulig-

[Elisabeth Arnold]

hed for at skyde sig ind på det nye system, og derfor tror jeg, vi gør bedst i at sige: Dette her er noget nyt, vi prøver, og vi tror, det er bedre end det gamle, men vi kan ikke love alle, at de føler, de har fået en fuldstændig 100 pct. retfærdig behandling.

Til sidst vil jeg gerne sige om bekendtgørelsen i øvrigt, at der stadig væk er dunkle punkter, f.eks. med hensyn til udformningen af dispensationspraksis. Hvordan vil man i praksis gennemføre dispensationsgivningen, hvis personer har søgt optagelse to gange før og nu søger én gang til og måske har udnyttet uddannelsessystemet i meget ringe grad? Det vil vi fra radikal side følge meget nøje. Vort ønske er selvfølgelig, at kun de personer, som i meget høj grad har udnyttet uddannelsessystemet før, skal bagest i køen. Ellers må det være muligt at få begrundelser for ikke at blive optaget i øvrigt.

Til sidst vil jeg gerne sige til hr. Frank Jensen, at jeg er meget glad for den store hjælpsomhed, hr. Frank Jensen udtalte over for Det Radikale Venstre.

(Kort bemærkning).

Frank Jensen (S):

Fru Elisabeth Arnold kunne have kvitteret for den imødekommenhed, som fru Elisabeth Arnold møder, hver eneste gang hun støder på en Socialdemokrat i dette hus, ved så også at stå ved, hvilken fortolkning fru Elisabeth Arnold gerne vil lægge i Socialdemokratiets og SF's dagsorden og den dagsorden, fru Elisabeth Arnold har foreslået. Men sådan skulle det ikke være i en lang og i øvrigt på mange måder spændende debat.

Det mest spændende står forude, nemlig at få udmøntet dagsordenen i samarbejde, som jo – kan jeg forstå – denne gang ikke går mellem dem, der stemmer for dagsordenen, men et samarbejde mellem et af de partier, der stemmer for dette dagsordensforslag, og så de partier, som har fremsat et andet dagsordensforslag.

Jeg skal sige på Socialdemokratiets vegne, som jeg sagde tidligere: Vi kan ikke stemme imod det dagsordensforslag, som fru Elisabeth Arnold har fremsat. Vi vil undlade at stemme til det.

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

Jeg vil ligesom hr. Rahbæk Møller efterlyse undervisningsministerens klargøring af, om den bekendtgørelse, der henvises til i dagsordensforslaget, eksisterer eller ikke eksisterer. Jeg kan på fru Elisabeth Arnolds indlæg høre, at hun i hvert tilfælde er i tvivl om dens udformning og giver udtryk for, at der ligger mange uklarheder i den bekendtgørelse, man kender. Men fortsat har vi ikke nogen egentlig afklaring, og den vil jeg bede undervisningsministeren om at give Folketinget. Eksisterer den bekendtgørelse, der henvises til, rent faktisk? Er den færdigforhandlet, sådan at partierne ved, hvad den indeholder? Det synes jeg Folketinget har krav på at få oplyst, og det gælder også fru Elisabeth Arnold, som gør opmærksom på, at der ligger en masse uklarheder i bekendtgørelsen. Vi har jo været i en diskussion om, hvorvidt der kan udsendes hyrdebrev eller småbrev fra undervisningsministeren til uddannelsesinstitutionerne. Det kan der ikke forfatningsmæssigt. Det er derfor, der knytter sig en vis interesse til, om denne bekendtgørelse eksisterer og er færdigbehandlet.

Første næstformand (Henning Rasmussen):

Der var en forbilledlig ro i salen indtil for ca. tre minutter siden. Den ser jeg gerne genskabt.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Jeg vil gerne svare fru Helle Degn på bemærkningerne om de uklare punkter i den bekendtgørelse, der er årsagen til hele denne forespørgselsdebat.

Ordlyden er ikke uklar. Der står f. eks., at der skal være mulighed for at dispensere i særlige tilfælde. Men det kan jo godt være, at praksis giver anledning til efterfølgende justeringer. Det er sådan nogle forbehold, jeg synes vi bliver nødt til at tage, hvis vi skal opføre os anstændigt over for de uddannelsessøgende. Det er alene dét, der har været mit formål.

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

Jeg synes, man kan undre sig over, at undervisningsministeren overhovedet ikke finder an-

[Helle Degn]

ledning til at gå her op og redegøre for Folketinget, om den bekendtgørelse, Folketinget nu har brugt et par timer på at diskutere, er færdigforhandlet, om den er drøftet med Det Radikale Venstre, og om den ligger på bordet, så den er klar til udsendelse, eller om undervisningsministeren agter at indkalde til nærmere drøftelser om den mere præcise udformning af den bekendtgørelse, som man henviser til i dagsordenen.

Første næstformand (Henning Rasmussen):

Jeg giver ordet til undervisningsministeren, som bad om en afsluttende bemærkning for lidt siden.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Lige så uklar den sidste del af debatten desværre har været – den vil jeg derfor forbigå – lige så klar er bekendtgørelsen. Den er underskrevet for 14 dage eller 3 uger siden, og den gælder, og der er opbakning bag den, og den kunne have været afhandlet politisk allerede tredje juledag. Men da ville fru Helle Degn jo ikke tale om det, for hun ville først have polemik i en folketingsdebat.

Det har hun nu fået i dag, men heldigvis var der et flertal, som sagde: Det skal institutionerne ikke gå og vente på; det skal de studerende ikke gå og vente på; vi ordner det med det samme. Og det blev ordnet med det samme. Så denne visnepolitik gav altså ikke resultat. Derfor er jeg glad for, at fru Helle Degn nu her til slut – så meget forstod jeg da af det, hun sagde – siger, at nu bør vi have nogle forstandige drøftelser. Det synes jeg også. Men ikke om min bekendtgørelse, der er udsendt for lang tid siden, og som gælder og står fast, og som nu endnu en gang er blevet slået fast med syvtommersøm her i dag.

Med hensyn til tilstanden for bachelorer er det ikke muligt at skabe den lysende klarhed, som Socialdemokratiet og SF foreslår i deres dagsorden. Det er nemt at skrive det, der står til sidst i dagsordenen – at alle skal have lov – men det er hverken godt for kvaliteten på institutionerne eller i overensstemmelse med det finanslovsforslag, som der er blevet enighed om. Men det føler Socialdemokratiet sig naturligvis ikke ansvarlig for, for det vil de heller ikke være med til.

Det, der er problemet, når Socialdemokratiet her står og taler om samarbejde og drøftelse og siger, at det må vi have fat i, er, at forudsætningen for, at man overhovedet kommer med til drøftelser og samarbejde og får fat i problemerne, er, at man stemmer for finanslovsforslaget, at man er villig til at møde til drøftelser, at man kommer, når der kaldes og tingene skal afgøres. Hvis man ikke gør det, er der andre, der ordner sagen. Det viser debatten i dag, og det vil selvfølgelig også hele processen i forbindelse med finanslovsforslaget vise.

Jeg synes, det er lidt flovt, at det i dag er kommet så klart frem, at det, som var formålet med Socialdemokratiets aktion i dag, var at bringe regeringen i mindretal. Det er flovt, at fru Helle Degn så står og kalder vores dagsorden en afværgedagsorden, fordi det tydeligt viser, at formålet med Socialdemokratiets og SF's dagsorden var at bringe regeringen i mindretal.

Flertallet mod ministeren er afværget, siger fru Helle Degn. Jeg troede ellers, det var sagerne, det drejede sig om. Men sagerne har vi klarret for lang tid siden. Jeg vil i hvert fald sige, at det, vi afværger, når jeg læser Socialdemokratiets og SF's dagsorden, er noget meget letkøbt, som har været nemt at skrive, og som ikke får anden virkning, end at der er streger på et papir.

Jeg siger ikke dette her i vrede, men i sorg, fordi jeg synes, vi har lavet så mange gode forlig med Socialdemokratiet og også med SF i de foregående år. Hvorfor vil de to partier pludselig slet ikke være med til at forhandle? Jeg synes, vi skulle komme tilbage til normale tilstande. Så kan vi lave masser af resultater, og så ved partierne også godt, at både regeringen og jeg godt kan give de indrømmelser, der skal til. Men det forudsætter jo, at der kommer nogen og forhandler med os. Og så har vi nogle økonomiske rammer, der skal overholdes. Men det er Socialdemokraterne i hvert fald principielt heller ikke modstandere af.

Når jeg talte om, at der er et mætningspunkt med hensyn til antallet af pladser, så var det noget, jeg sagde vi kunne imødesee i de kommende år. Og det imødeså jeg, fordi der f.eks. om ti år ganske enkelt vil være langt flere pladser, end der er unge. Og til den tid må man formode, at der er mere elevmangel, end der er pladsmangel.

[Undervisnings- og forskningsministeren]

Det var det, jeg så frem til, og deri ligger ikke nogen kynisk holdning på nogen måde over for dem, der ikke kan få plads. Jeg prøver bare at udvide især hr. Frank Jensens horisont, så han opdager, at der er en verden uden for Ålborg Universitetscenter og kollegerne i Århus, Roskilde og Odense. Der er en verden uden for universiteter og højere læreanstalter – en meget stor verden – og det at stille det op, som om det er selve saligheden at komme ind i den verden, hvor hr. Frank Jensen er ansat, og at det er en ulykke, hvis man skal have en uddannelse og et job uden for den verden, er denne sætten kikkerten for det blinde øje, som jeg aldrig synes man har mødt hos Socialdemokratiet før, men som åbenbart nu pludselig er blevet socialdemokratisk politik, og jeg ved godt hvorfor. Det er, fordi det med den politik er let at lave polemik. Det er ikke, fordi Socialdemokratiet mener det, det er jeg overbevist om, for meget kan man sige om Socialdemokratiet, men det plejer dog at have sans for praktiske folks uddannelser. Vi skal ikke være akademikere alle sammen, men hr. Frank Jensen har rene akademikersynspunkter og tænker kun på den verden. Jeg tror aldrig, jeg har hørt ham her i Tinget interessere sig for noget som helst andet.

Her ved slutningen af debatten om de videregående uddannelser synes jeg lige, vi skal have med, at der er en meget vigtig verden uden for de videregående uddannelser, og den burde vi gøre lidt mere ud af.

Første næstformand (Henning Rasmussen):

Jeg beklager, men jeg er nødt til én gang til at minde om, at der foregår en forhandling, der kræver ro i salen.

(Kort bemærkning).

Frank Jensen (S):

Undervisningsministeren har været citeret for efter valget at sige, at nu var tiden kommet til at føre klog, men kedelig politik. Særlig klogt var det sidste indlæg nu ikke – og man kan vist heller ikke sige, det var særlig sjovt – for ministeren behandler sandheden lidt lømfældigt, synes jeg nok, ved at påstå over for Folketinget, at bekendtgørelsen er blevet underskrevet for 14 dage siden – ja, endda for længere tid siden – for jeg står her med det eneste eksemplar, tror jeg, af den omtalte bekendtgørelse, som er her i folketings salen, den er i hvert fald ikke tilgængel-

Folketinget, den er dateret den 24. januar – det var i torsdags. Tillykke, minister, du nåede lige målstregen.

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

Jeg synes, man må konstatere, at undervisningsministeren åbenbart føler sig trængt, når han går så langt i sin argumentation, at han direkte inddrager enkeltmedlemmer og deres private forhold i en sådan debat. Det klæder ikke landets undervisningsminister.

Men jeg vil i øvrigt gerne sige, at bekendtgørelsen endnu ikke er udsendt til institutionerne i den form, som undervisningsministeren lader et indtryk gå rundt her i salen af. Der er konstateret et stykke trykt papir, som hr. Frank Jensen kan vise Folketinget, om en aftale, man har indgået med de partier, som støtter denne dagsorden, men bekendtgørelsen har ikke set dagens lys på uddannelsesinstitutionerne.

Derfor er spørgsmålet, om den er handlet af politisk, eller den ikke er handlet af politisk. Det har vi endnu ikke fået undervisningsministerens besvarelse af. Men da det ikke ser ud til, at vi får en sådan afklaring, bliver det selvfølgelig interessant efterfølgende at se, hvor længe uklarheden skal herske.

Socialdemokratiet kommer naturligvis, når undervisningsministeren inviterer os til drøftelser. Det gør vi altid. Situationen var den, at Socialdemokratiet, allerede før undervisningsministeren inviterede til en drøftelse, havde bedt om en forespørgselsdebat her i Folketinget, hvor Folketingets partier fik lejlighed, som de i dag har, til at klargøre over for offentligheden, hvordan deres synspunkter på optagelsesreglerne er.

Det synes jeg har været nyttigt. Derved har vi også fået klargjort, at der er et uddannelsespolitisk flertal, som ikke er enig med undervisningsministeren, men som ikke kan komme til udløsning, fordi der er en anden loyalitet, der gælder over denne loyalitet, nemlig loyaliteten i forhold til undervisningsministeren og regeringen, altså alene en loyalitet over for taburetten, ikke over for uddannelsespolitikken.

Jeg håber, vi kan arbejde videre på at få det flertal til også at komme til udtryk i de bestemmelser, der skal gælde på uddannelsesområdet.

(Kort bemærkning).

Rahbæk Møller (SF):

Da nu ministeren endnu en gang gentog sin påstand om, at SF ikke vil forhandle, er jeg nødt til at bede ministeren komme på talerstolen og oplyse, hvornår SF nogen sinde er blevet inviteret til forhandling og har sagt nej. Mig bekendt er det ikke sket.

Til gengæld vil jeg nok sige, at vi har haft dårlige erfaringer med de forhandlinger. Nu er det snart et år siden, at vi vedtog en fælles dagsorden til ministeren om et forskningsforlig. Denne dagsorden har ministeren stort set ikke vist nogen vilje til at opfylde, tværtimod. Der har været siger og skriver to møder efter sommerferien om udmøntning. Det er alt, hvad ministeren har kunnet drive det til, og der er intet, der tyder på, heller ikke nu, at ministeren har nogen som helst vilje til at opfylde det, som vi vedtog i fjor.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Jeg vil gerne hermed indbyde hr. Rahbæk Møller til drøftelser om forskningsforlig. Det er på høje tid, og det vil ske, det kan jeg forsikre, men jeg håber også, at hr. Rahbæk Møller forstår, at når regeringen i den ene sag efter den anden får den besked fra Socialdemokratiet, at man ikke vil møde op til drøftelser, fordi man ikke er klar til drøftelser, at så venter vi lidt, så tænker vi: lad nu et par uger gå, så kan vi nok få de drøftelser, og derfor er hr. Rahbæk Møller heller ikke blevet indbudt. Men det vil ske, og jeg kan også forsikre, at der vil blive drøftelser med Socialdemokratiet, hvis Socialdemokratiet ønsker det, og det tror jeg Socialdemokratiet gør, når det gælder forskningssagen, og det er jeg glad for. Så det skal slet ikke komme an på det.

Hr. Rahbæk Møller har ret i, at jeg i første omgang kom til at sige »forespørgerne«, hvor jeg skulle have sagt »forespørgeren«, fordi min bemærkning om afvisningen af at møde frem jo kun gjaldt ordføreren for forespørgerne og ikke hr. Rahbæk Møller, som også er forespørger.

Til sidst vil jeg gerne sige, at det tidspunkt, jeg husker vedrørende bekendtgørelsen, naturligvis er den politiske afhandling, og den ligger 14 dage eller 3 uger tilbage. Om datoen er den ene eller den anden, om det er den 24. januar, det kan godt være, men den politiske afhand-

ling sluttede for mit vedkommende 2 eller 3 uger tilbage. Og det er jo det, der befæstes og bekræftes her i flertallets dagsorden, hvor der udtrykkeligt står: at »optagelsesbekendtgørelsen står fast, herunder at forudgående kort eller mellemlang uddannelse ikke diskvalificerer til optagelse . . .«.

Med denne tilføjelse understreger vi, at det altså er hele den oprindelige bekendtgørelse med denne lille ændring. Og den lille ændring synes jeg i øvrigt ikke vi skal tage en lang diskussion om, for nu er vi jo lige ved at blive gode venner igen, og hvorfor skal vi begynde at minde om, hvad nogle tidligere har sagt osv.? Så lad os droppe den diskussion. Det vigtigste er, at uklareheden er væk.

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

Jeg synes, Folketinget hermed har fået dokumenteret, at den bekendtgørelse, som undervisningsministeren udsendte på tværs af et flertal i Folketinget, har det været nødvendigt at lave om på, og vi kan da kun glæde os over, at det trods alt er lykkedes at få dokumenteret, at der ikke var basis for den – undervisningsministeren stod ganske alene.

Derudover vil jeg gerne understrege, at undervisningsministeren forsøger at skabe en myte om, at Socialdemokratiet ikke ønsker at komme til forhandlinger med ham. Det skal ikke lykkes for undervisningsministeren. Socialdemokratiet har aldrig på noget tidspunkt sagt nej tak til en mødeinvitation. Jeg har gjort undervisningsministeren opmærksom på, at vi havde rejst denne forespørgselsdebat og derfor syntes, det var fornuftigt, at Folketingets partier fik lejlighed til at drøfte sagen, og det er det, der ligger i den sag. Socialdemokratiet har aldrig sagt nej tak til en mødeinvitation fra undervisningsministeren.

(Kort bemærkning).

Frank Jensen (S):

For god ordens skyld skal jeg gøre ministeren opmærksom på, at det var to ændringer i bekendtgørelsen, ministeren underskrev i torsdags, bare sådan at det ikke bliver glemt af ministeren, at det altså rent faktisk var to ændringer, der fandt sted.

[Frank Jensen]

Den anden ændring, som ikke har været omtalt, er, at der nu også er en klageadgang, hvis det er på et retligt grundlag, der er sket en afvisning af nogen, der søger ind på en uddannelse. Og det er jo flot nok; det var noget af den kritik, som jeg på Socialdemokratiets vegne har fremført her i dag, men var det ikke en idé, om ministeren gjorde sig den ulejlighed at sende sådan en ændring over til Folketinget forud for en så stor debat som den, vi har haft i dag? Men det fjerner ikke det overordnede forhold, at vi efter snart 2 1/2 times debat i Folketinget nu står med et billede, der er endnu mere uklart, end det var, da debatten startede.

Når det gælder den forskningspolitiske dagsorden, som ministeren også omtaler, tror jeg ikke, der er ret mange ministre, der nyder den glæde at blive udstyret med skriftlige notater fra hele oppositionen, både fra SF og fra Socialdemokratiet, hvor man præciserer sine synspunkter over for ministeren. Allerede før valget fik ministeren de redegørelser fra de to partier; endnu har vi ikke set noget lovforslag fra ministeren. Ministeren kunne jo fremsætte et lovforslag på baggrund af både de skriftlige redegørelser og de forhandlinger, der har været med Socialdemokratiet og SF, men det vil ministeren åbenbart ikke. Ministeren vil have sovet partierne ind i nogle forhandlinger, der foregår ikke her i folketingssalen, men alle andre steder, ligesom den politiske afhandling, som ministeren kalder det, af den bekendtgørelse, der nu har været til debat i dag, jo hverken foregik i folketingssalen eller i Uddannelsesudvalget, men foregik derinde bagved.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Jeg skal ikke forlænge debatten, også fordi vi jo ikke er så voldsomt uenige. Der er enighed om, at vi nu skal fortsætte, hvor vi slap før valget, i drøftelsen af de videregående uddannelser, forskning og styrelseslov. Det er vi enige om. Jeg ville så gerne have drøftet de spørgsmål, som vi drøfter i dag, tredje juledag og måske lige efter nytår, fordi jeg også i den sag gerne ville have haft Socialdemokratiet med i en bred enighed, men det kunne jeg ikke få, fordi Socialdemokratiet ville afvente denne debat.

Det, jeg siger, er bare, at man ikke skulle have givet den melding. Jeg siger ikke, at Socialdemokratiet ikke kom til mødet. Jeg siger, at

Socialdemokratiet sagde: Vi vil ikke drøfte de spørgsmål, før vi har haft den debat. Så blev vi andre nødt til at klare ærterne, for vi kunne jo ikke lade hele omverdenen gå rundt i usikkerhed indtil denne debat, og debatter løser jo aldrig noget i sig selv, og derfor skulle vi først til at forhandle det bagefter. Så kunne vi komme ind i februar, og så ville jeg blive kritiseret for, at der var kaos på institutionerne, fordi man ikke vidste, hvad man havde at rette sig efter. Det måtte afklares, og det blev afklaret i tide og på en anstændig måde. Der skete også en lille ændring, men går der skår af mig, fordi jeg laver en lille ændring? At det så var på et punkt, hvor Socialdemokratiet havde skiftet opfattelse – og det var der også andre der havde – det er da lige meget. Der går da ikke skår af en minister, fordi man samler nogle partier til møde og så foretager en ændring. Det agter jeg faktisk at gøre ved andre lejligheder også. Vi skal bare passe på, at vi så får lavet disse ændringer så tidligt, at de, der går og venter på dem og skal have klarhed over beslutningsgrundlaget, ikke bliver utilmodige og siger, at der er kaos. En minister har ansvaret for, at beslutninger bliver truffet i tide, og det er det, det er lykkedes mig at sørge for i dette tilfælde. Derfor er jeg glad for, at dagsordenen siger: Bekendtgørelsen står fast.

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

Det, Socialdemokratiet ønsker fremover, er at undgå den beklagelige situation, som vi nu har kendt i 8 år, hvor vi har haft en undervisningsminister, som kryber uden om en parlamentarisk afklaring af de politiske forhold i uddannelsessektoren og hele tiden forsøger at manøvrere ad bagdøren ved bekendtgørelser og administrative dekretter. Den politiske proces må ændres, således at når undervisningsministeren ønsker noget ændret i uddannelsessektoren, så foregår det i Folketinget ad fordøren og til en fornuftig og åben forhandling med partierne, så befolkningen også får lejlighed til at vide, hvor det politiske landskab er, så uddannelsesinstitutioner, elever og lærere i uddannelsessektoren får et billede af, hvor ministeren har sit parlamentariske bagland fra.

Det havde han åbenbart ikke i orden i forhold til bekendtgørelsen, hvorfor han i huj og hast har været nødt til at imødekomme det synspunkt, som Socialdemokratiet havde, og så

[Helle Degn]

lavede en lille taktisk finesse ved at invitere andre partier til at foretage justeringen.

Det er ikke fornuftig uddannelsespolitik, og vi vil opfordre undervisningsministeren til fremover at lægge sine politiske forslag frem her i Folketinget til en politisk afklaring af for-døren. Det ville klæde undervisningsministe-ren bedre.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Regeringen agter at henholde sig til grundlovens opdeling mellem den lovgivende, den ud-øvende og den dømmende magt; det tjener os alle bedst. Skulle en minister komme ud for at skrive en bekendtgørelse – og det er jo ikke nogen forbrydelse at skrive bekendtgørelser; det er faktisk ministres pligt, det står i lovene – hvori der står noget, som et flertal er imod, så er der da ikke andet at gøre end at få det rettet. Men det ville jo være forfærdeligt, hvis ministre skulle gå og lade Folketinget skrive med på samtlige bekendtgørelser – det gør minnisteren jo rent ud sagt ikke engang selv; hvad har han sine embedsmænd til?

Så det forbliver, som det er. Lovgivningen ligger i Folketinget, administrationen ligger i regeringen, og det er regeringen, der har ansvaret for hele tiden at være i overensstemmelse med Folketinget, men det er regeringen selv, der bestemmer, hvorledes denne overensstem-melse skal sikres.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden nr. D 5 af Elisabeth Arnold (RV), Eva Møller (KF), An-ders Mølgaard (V), Niels Højland (FP), Jette Pors (CD) og Lysholm Christensen (KRF) (se foran)

vedtoges med 60 stemmer (KF, V, FP, CD, RV og KRF); 58 (S og SF) stemte hverken for eller imod.

Hermed var følgende forslag bortfaldet:

Forslag om motiveret dagsorden nr. D 4 af Frank Jensen (S) og Rahbæk Møller (SF) (se foran).

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Første behandling af lovforslag nr. L 50:

Forslag til lov om ændring af lov om offentlige myndigheders registre. (Fritagelse af visse regi-stertyper for forskriftskravet m.v.).

Af justitsministeren (Engell).
(Fremsat 16/1 91).

Sammen med denne sag foretoges den under punkt 3 på dagordenen opførte sag, nemlig:

3) Første behandling af lovforslag nr. L 80:

Forslag til lov om ændring af lov om offentlige myndigheders registre.

Af Ebba Strange (SF) m.fl.
(Fremsat 22/1 91).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Forhandling

Justitsministeren (Engell):

Jeg skal alene kommentere SF's lovforslag, som er en uændret genfremsættelse fra sidste folketingssamling, og derfor kan jeg med hen-syn til de enkelte punkter i lovforslaget henvise til det, jeg sagde ved førstebehandlingen den 21. marts 1990.

Siden da har Kommunernes Landsforening og Amdsrådsforeningen afholdt en registerkonferen- ce, det var i august 1990, og i konferencen deltog en række repræsentanter fra Folketinget, fra Folketingets partier og fra kommuner-ne. Jeg havde selv lejlighed til at deltage i en del af konferencen, og jeg syntes, den gav et særde-les godt udgangspunkt i forhold til de drøftel-ser, vi står over for om ændringer af registerlo-ven. Efter konferencen har Justitsministeriet i et nært samarbejde med Registerrådet og de kommunale organisationer udarbejdet et lov-forslag, som efter min opfattelse er et godt ud-gangspunkt for de drøftelser, vi skal have om en modernisering på dette område.

SF's lovforslag og regeringens lovforslag har for en væsentlig dels vedkommende det samme sigte, nemlig at gennemføre en forenkling af lo-ven om offentlige myndigheders registre, især med hensyn til den administrative sagsbehand-ling ved oprettelse af registre, som ikke indeholder følsomme personoplysninger. Jeg hå-